نساء يضرب بهن المثل

منصور بن ناصر العواجي

Mensur ibn Nasir El-'Avadži

UZORITE MUSLIMANKE

Uskoro nova knjiga u izdanju UG Ensarije

UZORITE MUSLIMANKE
Autor: *Mensur ibn Nasir El-'Avadži*

Hvala Allahu. Njemu zahvalu donosimo, od Njega pomoć i oprost molimo. Allahu se utječemo od zla u nama samima i naših loših djela. Koga Allah na pravi put uputi, niko ga u zabludu ne može odvesti, a koga On uzabludi ostavi niko ga na pravi put ne može uputiti.

Svjedočim da nema boga osim Allaha Jedinog kojem ništa nije ravno, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

A zatim:

Predstavljam vam ovu knjigu "uzorite muslimanke". Da, one su uzor i primje hrabrosti i požrtvovanosti, kao što nam o tome govori primjer Ummu 'Ammare radijallahu 'anha, i drugih.

Neke od njih predstavljaju uzor u ispunjavanju emaneta, kao što je to slučaj sa Umm Hakim bint El-Harisom, radijallahu 'anha, kada je uzela emanet za svoga muža od Poslanika sallallahu 'alejhi ve selleme, svojom rukom.

Neke od njih su učinile hidžru Allaha radi, kao što je slučaj sa Esmom bint 'Umejjis (ženo koja je učinila dvije hidžre).

Neke su žrtvovale svoje sinove na Allahovom putu, kao što je to slučaj sa El-Hansom i Es-Semirom i dr.

Neke od njih su zablistale na polju islamskog znanja, kao što je to slučaj sa 'Aišom i Eš-Šifa'om. One su bile prvakinje u znanju u drutvu u kojem je čak i muškaraca koji su zna čitati i pisati bilo malo, pa šta tek onda reći za žene!

Ovi primjeri žena, vjernica, u njihovoj borbi (džihadu), njihovom znanju i strpljivosti ko životnih poteškoća predstavlajju svijetle primjere koji se trebaju slijediti u svim situacijam kroz koje žena, muslimanka, prolazi.

Žene, vjernice, čiji životni put predstavlja primjer koji se slijedi u mrkloj noći, a kako i ne kada su one odgojene u Poslanikovoj, sallallahu 'alejhi ve sellem, školi, ostavile su najdivni primjere u svim životnim situacijama.

Kroz ove lijepe životopise, muslimanka današnjice bi trebala da osjeti važnos odgovornosti prema Allahovoj vjeri i važnost čuvanja položaja žene koji joj je Allah odredio

Naše posljednje riječi su:
Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

Mensur ibn Nasir El-'Avadži

Jusuf Ali Bedevi

muslimanski velikani na samrtnoj postelji

Jusuf Ali Bedevi

يوسف علي بدوي

عظماء على فراش الموت

muslimanski velikani
na samrtnoj postelji

Naslov originala: "عظماء على فراش الموت"

Naslov prijevoda:
"Muslimanski velikani na samrtnoj postelji"

Autor: Jusuf Ali Bedevi

Preveo: Munir Zahirović, prof.

Lektor: Ishak Ahmetović, prof.

Korektor: Munir Zahirović, prof.

Šerijatski recenzent: Ishak Ahmetović, prof.

Grafički dizajn korica: Osman Nadrević (062/956-108)

Izdavač: UG Ensarije

Kontakt informacije o ponudi i nabavci knjiga
u izdanju UG Ensarije možete dobiti na:
Tel. 030/258-710 (Zekutić Sead)
Mob. 061/777-224 (Zekutić Sead)
Mob. 061/346-592 (Meho Delija)
e-mail: poslovno_2004@yahoo.com

Mjesto i godina izdanja: Gornji Vakuf, 1429/2008

Sve eventualne primjedbe, kritike, pohvale i prijedloge
možete uputiti na e-mail: poslovno_2004@yahoo.com

Jusuf Ali Bedevi

Muslimanski velikani na samrtnoj postelji

Gornji Vakuf, 1429/2008

PREDGOVOR ŠERIJATSKOG RECENZENTA

Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova, i neka je mir i spas na našeg Poslanika i Allahovog miljenika, Muhammeda, sallallahu aleji ve selem, na njegovu porodicu, ashabe i na sve one koji ga budu ispravno i iskreno slijedili na tome putu.

Knjiga koja se nalazi u vašim rukama i koja nosi naslov „Muslimanski velikani na samrtnoj postelji", doista zaslužuje veliku pažnju i potrebu da je pročita svaki musliman i muslimanka. O ovoj temi se doista veoma malo piše i to je još jedan razlog da se ovakvo djelo treba naći u našim kućnim bibiliotekama. Koliko je meni poznato, o ovoj temi su napisana samo dva djela: knjiga „Smrt i kaburski život" od dra Sulejmana Topoljaka i knjiga „Iz kabura u Džennet ili Džehennem" od prof. Hasan ef. Makića, aktuelnog bihaćkog muftije.[1] Zato je ova knjiga koju je preveo naš vrijedni brat, Munir Zahirović, a koji je poznat našem bošnjačkom čitateljstvu i po svojim prijašnjim prevodilačkim poduhvatima, kao što su knjige: "Ispovijest" od Abdu-l-Mun'ima El-Džedavija, "Priče iz historije islama" i „Kazivanja o vjerovjesnicima" od Ebu-l-Hasena En-Nedevija, „Kako i čime se zaštititi od šejtana" od Mustafe El-Adevija, „U hladu sadake", od Muhenneda Et-Tunisija, „Stav islama o muzici" od Ebu-t-Tajjiba Et-Taberija, džepni roman „Afafa" i njegovo lično autorsko djelo „Islam u fokusu", dokaz su njegove požrtvovanosti, da svoje prevodilačko umjeće ozvaniči sa još jednom itekako korisnom i poučnom knjigom koja nosi nalov, „Muslimanski velikani na samrtnoj postelji" od Jusufa Ali Bedevija.

---

1 Međutim, postoji više predavanja raznih predavača na ovu temu na audio kasetama. Koliko je zanimljiva ova tema dovoljno govori podatak da je kaseta "Sjeti se smrti", koju je preveo M. Zahirović, a izdao studio Sebil, prodana u više hiljada primjeraka. (op. M. Zahirovića).

Ova knjiga je obuhvatila najpoznatije muslimanske velikane, od poslednjeg Allahovog poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve selem, preko poznatih ashaba, tabi'ina i mnogih velikih islamskih učenjaka, pa sve do prvaka u gramatici arapskog jezika, poznatog Sibevejha, kojem nije bilo ravna u njegovom vremenu. U njoj su spomenute njihove zadnje i njima najvažnije i najdraže riječi, prije nego što su se rastali sa ovim dunjalukom.

Abdullah b. Mes'ud, radijallahu anhu, poznati ashab, je jedne prilike rekao: *"Nema vjerniku rahatluka i opuštanja, sve dok ne sretne svoga Gospodara!*

Čitajući ovu knjigu, primjetićemo da se malo ko od spomenutih u ovoj knjizi osjećao sigurnim da je uspio, sve dok se ne bi sreo sa svojim Gospodarom.

Da se primjetiti isto tako, da mnogi muslimani današnjice, veoma malo posvećuju pažnje i razmišljanja susretu sa smrću i rastanku sa ovim svijetom. Stoga ćemo u ovoj knjizi primjetiti da malo ko od spomenutih, prije nego što se rastavio sa dunjalukom, nije umro a da nije iza sebe ostavio oporuku ili neki savjet. Ovo je rijetkost današnjih muslimana da postupaju tako pred svoj rastanak sa ovim dunjalukom, zato se nadam da ćemo čitanjem ove knjige izvući dosta pouka i koristi koja će nam biti na pomoći, da što lakše dočekamo rastanak na smrtnoj postelji sa ovozemaljskim svijetom.

Mi, kao muslimani, svjesni smo činjenice da je smrt jedna neminovnost koja će nam svima doći i za koju se svi svakog dana trebamo pripremati.

Zato imamo predaju od Abdullaha bin Omera, radijallahu anhu, koji je prenio oporuku od našeg Poslanika, sallallahu alejhi ve selem, da je rekao: *„Budi na ovom svijetu kao da si stranac ili prolaznik!"*, pa je Ibn Omer, radijallahu anhu, nakon ove Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, oporuke imao običaj govoriti: *„Kada osvaneš, ne očekuj da ćeš dočekati noć, a kada zanoćiš, nemoj očekivati jutro. Iskoristi svoje zdravlje prije bolesti, a život prije smrti!"* (Sahihu-l-Buhari)

Dakle mi kao muslimani znamo da je ovaj svijet prolazan i kratkotrajan i da ga, kao takvog, ne trebamo nikako uzimati za naše trajno boravište, već nam to treba da bude samo privremeno stjecište na našem putovanju do željenog cilja, koji se zove Džennet.

Allah, dželle še'nuhu, nam o tome govori i u Kur'anu, kada opisuje svrhu našeg života na ovom svijetu, gdje se u značenju prevoda kaže: ***„Život na ovom svijetu, samo je prolazno uživanje, a onaj svijet je, uistinu, Kuća vječna!"*** *(Gafir:39)*

Zato svako od nas treba da je svjestan, da boravak na ovome svijetu je veoma kratkoga vijeka i da je on samo jedna stanica, do konačnog boravišta na onome svijetu, kao što je to rekao poznati učenjak Hasan El-Basri u svojoj čuvenoj izreci: *„O sine Ademov, ti nisi ništa drugo do određen broj dana. Kada god prođe jedan dan, prošao je i dio tebe. Zato, budi svjestan da si samo putnik koji svaki dan presjeda s jedne na drugu jahalicu; s jahalice noći na jahalicu dana i sa jahalice dana na jahalicu noći, dok te ne donesu i ne predaju onom svijetu. Pa ima li, onda, čovječe, iko u većoj opasnosti od tebe?!"*

Dakle neka svako od nas zna da je samo obični prolaznik na ovome svijetu i neka se raduje susretu sa svojim Gospodarem, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi vesellem rekao, da je najpametniji vjernik onaj, koji se često prisjeća smrti, kao što nam to prenosi Abdullah ibn Omer, radijallahu anhu, da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, bio upitan: „Ko su, Allahov Poslaniče, najpametniji vjernici?" On odgovori: „Oni koji se najčešće prisjećaju smrti i koji su za nju najspremniji, oni su najpametniji!" (Hadis bilježi Ibn Madže u svom Sunenu)

Zato toplo preporučujem čitanje ove knjige svim našim naraštajima u nadi da ćemo posle pročitanog djela, kratko zastati i na trenutak razmisliti da ćemo ipak jednom, ali za sva vremena, napustiti život na ovom svijetu i da ćemo sigurno polagati račun pred našim Gospodarem, Allahom, dželle še'nuhu.

Stoga dočekajmo smrt onako kako nama muslimanima, vjernicima, to i dolikuje.

Molim Allaha, dželle še'nuhu, da obilato nagradi prevodioca ove knjige, koji je uložio svoje dragocjeno vrijeme da sve ove izreke prenese sa arapskoga na naš bošnjači jezik, kako bi se mnogi okoristili čitanjem ovog vrijednog i poučnog djela.

U Klagenfurtu, 24. 12. 1428. h / 03. 01. 2008. god

Ishak Ahmetović

PREDGOVOR PREVODIOCA

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Milostivome, Samilosnom. Neka je salavat i selam na posljednjeg Allahovog Poslanika i miljenika, Muhammeda, na njegovu porodicu, njegove drugove i sve one koji ih budu slijedili do Sudnjeg dana, a zatim:

Ovo je jedno kraće, ali jako vrijedno djelo. Ne bih čitaocima, koji jedva čekaju da se okoriste ovim zanimljivim djelom, oduzimao vrijeme da ne smatram kako bih im trebao skrenuti pažanju na nekoliko važnih stvari, a to su:

Prvo, naslov ovog djela u doslovnom prijevodu glasi: "Velikani na samrtnoj postelji." Međutim, u toku prevođenja, odlučio sam se za slobodniji prijevod naslova ovog djela, te sam ga naslovio sa "Muslimanski velikani na samrtnoj postelji", jer se u njemu uglavnom govori o muslimanskim velikanima, a samo uzgred se spominje nekoliko nemuslimanskih velikana. Iz tog razloga sam smatrao da mu naslov, na bosanskom jeziku, koji glasi: "Muslimanski velikani na samrtnoj postelji", više odgovara.

Drugo, autor pored dobrih muslimanskih velikana, spominje i neke koji nisu bili dobri, kao što spominje i velikane nekih muslimanskih sekti poput mu'tezilske sekte, sufija i dr., vjerovatno s namjerom da čitalac može uporediti njihov završetak života sa završetkom života dobrih muslimanskih velikana iz redova ashaba, tabi'ina i dr.

Zato, neka se čitalac ne zbuni kada naiđe na osobe poput El-Hutaj'a,

El-Mu'tedida Billahi i dr., jer su oni navedeni samo radi ibreta (pouke), tj. kako ne treba dočekati čas smrt, a ne suprotno.

Ovu priliku bih iskoristio i da se zahvalim dvjema osobama koje su mi svesrdno pomogle u ovom projektu. Prvo bih se zahvalio

Adneli Zahirović, svojoj ženi, koja ne samo da mi je davala moralnu podršku, nego mi je i lično pomagala kod prevođenja. Molim Allaha da je za to nagradi Džennetom.

Isto tako bih se zahvalio Ishaku Ahmetoviću koji je odmah pristao na sebe preuzeti ponuđenu dužnost šerijatskog recenzenta, ali i dobrovoljno obaviti ono što je dužnost lektora, te mi uputiti dosta korisnih savjeta. Molim Allah da i njega nagradi Džennetom.

Isto tako, molim Allaha da dadne da se okoristimo ovim djelom i da se što bolje pripremimo za Dan kada neće koristiti djeca, niti imetak, nego će koristi imati samo onaj ko Allahu s čistim srcem dođe.

Amin, ja Rabbe-l-'alemin.
U Travniku, 14. 11. 1428. /23. 11. 2007.

Munir Zahirović

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

PREDGOVOR

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova. Neka Mu je neizmjerna hvala. Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprost grijeha tražimo. Molimo Ga da nas uputi na pravi put.

Utječemo se Allahu od zla nas samih kao i od naših loših postupaka.

Koga Allah uputi, niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga u zabludi ostavi, niko ga ne može na pravi put uputiti.

Svjedočim da nema boga osim Allaha kojem niko i ništa nije ravno.

Svjedočim i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik.

Neka je salavat i selam na našega prvaka Muhammeda, njegovu porodicu i njegove časne ashabe, kao i na one koji ih budu slijedili dobra djela čineći do Sudnjega dana. A zatim:

Allah, azze ve dželle, nas je obavijestio da je smrt neminovnost svakom živom biću, tako da će je i čovjek okusiti. Uzvišeni kaže: **"Svako živo biće će smrt okusiti!"**[2]

Kako li su samo žestoke smrtne tegobe i muke!

Ibn Abbas je rekao:
"Posljednja teška stvar na koju će vjernik naići je smrt."
Smrtne tegobe imaju svoje koristi od kojih su:
* nagrada kod Allaha,
* opraštanje grijeha,
* uzdizanje na više stepene,
* upotpunjavanje moralnih vrijednosti i časti.

2 Kur'an, 3:185.

To se odnosi na vjernike dok nevjernicima smrtne muke na koje nailaze ne predstavljaju ništa drugo do povećanje kazne i otežavanje u trenucima rastanka duše od tijela.

I Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je patio od smrtnih muka kada mu se približio čas smrti. Ispred njega je bila posuda sa vodom u koju bi stavljao ruku pa bi onda potirao svoje čelo i govorio:

"Nema boga osim Allaha.
Uistinu smrt ima svoje tegobe."[3]

Aiša, radijallahu anha, je rekla:

"Ne smatram teškim ničije smrtne tegobe nakon Vjerovjesnikovih sallallahu alejhi ve sellem."[4]

Ljudi se razlikuju u pogledu dočekivanja smrti. Ima onih koji je dočekaju sa riječima "La ilahe illellah", koji bivaju postojanog srca i radosni zbog susreta sa Allahom, azze ve dželle. Oni imaju lijepo mišljenje o Uzvišenom Allahu, pa Njemu zahvaljuju na onome što im je On odredio dok ih dijele samo trenuci od rastanka duše od tijela i kretanja ka Allahovom Džennetu i Njegovoj milosti.

Ima i onih koji u tim trenucima budu prepušteni sami sebi, pa im to teško padne i to ih spriječi da izgovore šehadet, da nas Allah sačuva od toga, tako da njihove duše budu uzete u takvom stanju. Zbog toga je Sufjan Es-Sevri govorio:

"Bojim se da mi iman ne bude oduzet prije smrti."

Čovjek u posljednjim trenucima svoga života biva ili očajan zbog strahota koje su ga zadesile ili žudi za susretom sa svojim Gospodarom. Koliko li je samo onih koji su izrazili čežnju za susretom sa svojim Gospodarom u tim trenucima!

---

3 Bilježi ga Buharija, 11/361.
4 Bilježi ga Buharija,8/140.

Tako je Ebu-d-Derda' rekao:

"Volim smrt zbog čežnje za mojim Gospodarom."

Rebi'a El-Adevija je rekla:

"Noći i dani su mi postali dugi zbog čežnje za susretom sa Allahom, azze ve dželle."

Odlučio sam da saberem neke riječi i izjave muslimanskih velikana, halifa, alima, mudžahida, ashaba, tabi'ina i pjesnika, i da sve te izjave prezentujem u ovoj knjizi kako bi one bile pouka onome ko pouku prima i podsjećanje da će čas smrti doći, bez ikakve sumnje, i da se čovjek treba pripremiti za susret sa svojim Gospodarom. Život je prolazan, a svođenje računa sa samim sobom je neophodno (nužno) na ovome svijetu prije smrti, prije nego što dođe Dan kada neće koristiti djeca, niti imetak, nego će koristi imati samo onaj ko Allahu s čistim srcem dođe.

O, Allahu, pouči nas onome što će nam od koristi biti, daj da se okoristimo onim čemu nas poučiš i povećaj nam znanje, o, Najmilostiviji!

O, Allahu, učvrsti naša srca kada smrt nastupi i daj da lahko izgovorimo šehadet i sretnemo Te, a Ti budeš zadovoljan sa nama, o, Gospodaru svih svjetova!

Jusuf Ali Bedevi

MUHAMMED, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM

Od 'Ubejdullaha ibn Abdillaha ibn 'Utbe se prenosi da su Aiša i Abdullah ibn 'Abbas rekli:

"Kada se Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, približila smrt, počeo je da se pokriva šarenim ogrtačem po glavi, pa kada bi se ražalostio otkrio bi glavu i rekao, dok je u takvom stanju: "Neka je Allahovo prokletstvo nad jevrejima i kršćanima. Oni su uzeli kaburove svojih vjerovjesnika za mesdžide (bogomolje)."[5]

Ovim je htjeo je upozoriti da se ne radi ono što su oni činili.

Od Ummu Seleme se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u toku bolesti od koje je i umro govorio:

"(Čuvajte) namaz i one koje su u vašoj vlasti."[6]

To bi ponavljao sve dok bi mogao izgovarati svojim jezikom.

Od Aiše, radijallahu anha, se prenosi da je rekla:

"Vidjela sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio na samrti, a ispred njega kofa sa vodom, kako stavlja svoju ruku u tu kofu, a zatim potire svoje lice vodom i govori: "O, Allahu, pomozi me u smrtnim tegobama."[7]

Od Aiše, Vjerovjesnkove, sallallahu alejhi ve sellem, žene, se prenosi da je rekla:

"Kada se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razbolio i povećali mu se bolovi, zatražio je dozvolu od svojih žena da se liječi u mojoj kući, pa su mu one to dozvolile. On je izašao između dvojice ljudi (koji su ga pridržavali) vukući noge po zemlji između 'Abbasa ibn Abdu-l-Mutalliba i nekog čovjeka."

5 Bilježi ga Buharija, 1/532; poglavlje o namazu.

6 Bilježi ga Ibn Madže, hadis br. 2625 u poglavlju o dženazama koje nosi naslov: „Ma džae fi zikri meredi resulillahi, sallallahu alejhi ve sellem."

7 Bilježi ga Ibn Madže, hadis broj 1623; Tirmizi, hadis br.978; i Ahmed, 6/64.

'Ubejdullah ibn Abdillah ibn 'Utbe ibn Mes'ud je rekao:

"Obavjestio sam Abdullaha o onome što je Aiša rekla, pa me je Abdullah ibn 'Abbas upitao:

"Da li znaš ko je bio čovjek kojeg Aiša nije spomenula?"

"Ne", odgovorio sam ja, pa mi je Ibn 'Abbas rekao:

"To je bio Alija"

Aiša, Vjerovjesnikova, sallallahu alejhi ve sellem, žena je pričala:

"Kada je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, ušao u moju kuću i kada su mu se pogoršali bolovi, rekao je: "Pospite na mene sedam mješina vode koje nisu otvarane kako bih se mogao obratiti ljudima."

Mi smo ga stavili u sjedeći položaj u banjicu koja je pripadala Hafsi, ženi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Onda smo počeli sipati vodu iz tih mješina sve dok nam nije išaretom dao znak da je dovoljno. Potom je izašao među ljude, predvodio im namaz i održao govor."[8]

Od Aiše radijallahu anha, se prenosi da je rekla:

"Slušala sam da ni jedan vjerovjesnik neće umrijeti sve dok mu ne bude dato da bira između ovoga i onoga svijeta.

A onda sam čula Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako u bolesti u kojoj je i umro, teško dišući, izgovara: ***"... sa kojima je Allah milost Svoju darovao"***,[9] *pa mi je došla pomisao da je on, zaista, stavljen pred izbor."*[10]

8 Bilježi ga Buharija, 8/141; poglavlje o vojnim pohodima pod naslovom: „Me-redu-n-nebijji ve vefatuhu".

9 Kur'an, 4:69.

10 Bilježi ga Buharija, 8/136; Poglavlje o vojnim pohodima pod naslovom: „Me-redu-n-nebijji ve vefatuhu"; Muslim, hadis br.2444; Poglavlje o vrijednostima ashaba.

Od Enesa, radijallahu anhu, se prenosi da je rekao:

"Kada se pogoršala Vjerovjesnikova sallallahu alejhi ve sellem, bolest, počeo je gubiti svijest, pa je Fatima rekla:

"Oh, kakve su očeve muke!"

"Kćeri moja, tvome ocu je došlo ono što Uzvišeni Allah nikome neće dati do Sudnjeg dana", rekao je na to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Od Aiše radijallahu anha, se prenosi da je rekla:

"Kada se Vjerovjesniku sallallahu alejhi ve sellem, pogoršalo stanje u njegovoj bolesti od koje je i umro, ja bih uzimala njegovu ruku i potirala ga njome učeći (ono čime je on tražio zaštitu kod Allaha), pa je on (jednom dok sam to činila) istrgao svoju ruku iz moje a zatim rekao:

"O, Allahu, oprosti mi i primi me u najuzvišenije društvo."

Ona je rekla:

"To je bilo zadnje što sam čula da je rekao."[11]

Od nje se, također, prenosi da je rekla:

"Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je umakao svoje ruke u vodu (u posudi koja je bila ispred njega), pa bi njima potirao svoje lice govoreći: "Nema boga osim Allaha. Uistinu smrt ima svoje tegobe."

Potom je ispravio svoju ruku i počeo govoriti:

"Ka najuzvišenijem društvu",

sve dok nije umro i dok mu ruka nije klonula."[12]

11 Bilježi ga Ibn Madže, hadis br.1619.

12 Bilježi ga Buharija, 8/144.

EBU BEKR ES-SIDDIK[13]

Aiša, radijallahu anha, je rekla:

"Kada je Ebu Bekr bio na samrti upitao je: "Koji je ovo dan?"

"Ponedeljak", odgovorismo mi, pa on upita:

"U kojem je danu umro Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?"

"U ponedeljak", odgovorismo mi.

Na to on reče:

"Nadam se da ću (preseliti) u toku ovog dana."

Na njemu je bila odjeća na kojoj se vidio trag pohabanosti, pa je on rekao:

"Kada umrem operite ovu moju odjeću, dodajte joj još dvije nove, pa me tako zamotajte u tri odjeće".

Mi mu rekosmo: "A što ne bismo kupili još jednu pa da sva bude nova?", te on na to reče: "Zato što je ona za truhlo tijelo mrtvaca."

Ebu Bekr radijallahu anhu je umro u utorak navečer.[14]

Abdullah Et-Tejmi, oslobođeni rob Ez-Zubejra ibnu-l-'Avvama, je rekao:

"Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio na samrti Aiša, radijallahu anha, je citarala sjedeće stihove:

"Korim samog sebe zbog toga što mladiću
ne koristi upozorenje sve dok jednoga dana
duša ne zahropti i prsa se ne stegnu."

13 Njegovo ime je Abdullah ibn Ebi Kuhafe Et-Tejmi El-Kureši poznatiji po kuniji Ebu Bekr. Bio je prvi pravedni halifa, kao i prvi od ljudi koji je povjerovao u Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Učestvovao je u mnogim bitkama, podnosio mnoge poteškoće i trošio imetak na Allahovom putu. Borio se protiv murteda (otpadnika od vjere). Bio je blag i saosjećajan sa ljudima, dobar govornik, hrabar i junak. Umro je 13. g/h. („El-E'alam", 4/102)

14 Bilježi ga Ahmed u svome "Musnedu", 6/45.

Ebu Bekr, radijallahu anhu, je tada rekao:

"Nemoj tako govoriti kćeri moja, nego reci:

"Smrtne muke će zbilja doći
– to je nešto od čega ne možeš pobjeći."[15]

Pogledajte ova moja dva odjela. Operite ih, a onda me umotajte u njih, jer je živ potrebniji novoj odjeći od mrtvaca."[16]

El-Kasim, prenoseći od Aiše, radijallahu anha, kaže:

"Kada je Ebu Bekr, radijallahu anhu, bio na samrti rekao je:

"Ne znam da u Ebu Bekrovoj porodici ima išta osim ove devemuzare i ovoga sluge oštrača koji je pravio i oštrio muslimanske sablje i služio nas. Kada umrem dadnite ga Omeru."

Kada sam ga dala Omeru, on je rekao:

"Allah se smilovao Ebu Bekru, otežao je onima nakon njega."[17]

OMER IBNU-L-HATTAB[18]

'Amr ibn Mejmun El-Evdi je rekao:

"Vidio sam Omera ibnu-l-Hattaba, radijallahu anhu, kada je rekao:

"O, Abdullahu ibn Omere, idi do majke pravovjernih Aiše, radijallahu anha, i reci:

"Omer ibnu-l-Hattab te selami", a onda je pitaj (za dozvolu) da

15 Kur'an, 50/19.

16 „Ez-Zuhd" od imama Ahmeda, str.109.

17 „Tabekat",od Ibn Sa'da, 3/192.

18 Njegovo ime je Omer ibnu-l-Hattab El-Kureši El-'Adevi, a poznat je po kuniji Ebu Hafs. Bio je drugi pravedni halifa. Bio je prvi koji je dobio titulu 'vladar pravovjernih.' Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, hrabar, odvažan, osvajač, a njegova pravednost se navodi i u narodnim poslovicama. Učestvovao je u mnogim bitkama. U njegovo vrijeme osvojeni su mnogi krajevi. Ubio ga je Ebu Lu'lu'e El-Medžusi 23. g/h. („El-E'alam", 5/45).

budem ukopan uz svoja dva druga."[19]

(On je to i uradio), pa mu je ona rekla:

"Ja sam to željela za sebe, ali danas ću mu dati prednost nad samom sobom."

Kada se on vratio, Omer ga upita:

"Šta ima?"

"Ona ti je dala dozvolu, o Vladaru pravovjernih", odgovori on.

Tada mu Omer, radijallahu anhu, reče:

"Ništa mi nije bilo važnije od tog mjesta, pa kada umrem ponesite me, zatim nazovite selam (Aiši, radijallahu anha,) te joj reci: "Omer ibnu-l-Hattab traži dozvolu (da se ukopa pored Poslanika i Ebu Bekra)", pa ako mi dozvoli, onda me ukopajte, a ako ne, onda me odnesite na muslimansko mezarje.[20]

Ja ne znam da je iko preči hilafetu od onih sa kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio zadovoljan sve do svoje smrti. Onaj koga izaberu nakon mene, on je halifa, pa ga slušajte i pokoravajte mu se.

Potom je nabrojao poimenice sljedeće osobe i predložio ih kao kandidate za halifu, a to su: Osman, Alija, Talha, Ez-Zubejr, Abdurrahman ibn 'Avf i Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhum edžme'in.

Ušao je kod njega jedan mladić od Ensarija i rekao mu:

19 Misli na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i Ebu Bekra, radijallahu anhu. Njihov kabur se nalazio u Aišinoj, radijallahu anha, sobi koja se nalazila odmah uz mesdžid Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a bila je mala, tako da su se u njoj mogle ukopati još samo dvije osobe. Isa, alejhi-s-selam, će tu biti ukopan. Proširenjem džamije Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ta soba je ušla unutar same džamije. (op. prev.)

20 I pored toga što mu je ona prethodno dala dozvolu, on je rekao da je ponovo pitaju. Bojao se da ju je bilo stid odbiti njegovu molbu dok je bio živ i da će se predomisliti kada on umre, te im je rekao da je ponovo pitaju, pa ako im dozvoli, onda da ga ukopaju na to mjesto, a ako ne, onda da ga nose na muslimansko groblje. (op. prev.)

"Raduj se, o, Vladaru pravovjernih, zbog onoga čime te je Allah obradovao! Ti znaš koliko si ranije koristio islamu, a zatim si izabran za halifu, pa si pravedno postupao. A na kraju si i šehadet dobio."

Na to mu Omer, radijallahu anhu, reče:

"Kamo sreće, bratiću moj, da smo ja i ta moja djela dovoljni, pa da niti meni ko šta duguje niti ja kome šta dugujem. Oporučujem halifi nakon mene da se dobro odnosi prema prvim Muhadžirima, da im prizna njihovo pravo i da čuva njihovu čast.

Oporučujem mu i da se prema Ensarijama dobro odnosi, prema onima koji su prihvatili iman, da primi ono što učini onaj dobri među njima, a da oprosti ono što učini loši.

Oporučujem mu da ispuni ugovor prema Allahovim i Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, zimijama,[21] da ih štiti i da ne budu opterećeni preko njihovih mogućnosti."[22]

Ibn Omer, radijallahu anhu, je rekao:

"Omerova glava je bila u mome krilu pa je rekao: "Spusti moj obraz na zemlju", pa sam to učinio a on je rekao: "Teško meni, a teško i mojoj majci ako mi se moj Gospodar ne smiluje."[23]

OSMAN IBN AFFAN[24]

Ibn Omer, radijallahu anhu, kaže:

21 Zimija – nemusliman koji živi u islamskoj državi i daje džizju. (op. prev.)

22 Bilježi ga Buharija, 3/256; u poglavlju o dženazama pod naslovom: „Šta se prenosi o Vjerovjesnikovom, Ebu Bekrovom i Omerovom kaburu."

23 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 3/360.

24 Njegovo ime je Osman ibn Affan. Bio je vođa prevovjernih. Poznat je pod nadimkom Zu-n-Nurejn. Bio je treći pravedni halifa i jedan od desetorice koji su obradovani Džennetom. Bio je bogat i ugledan. Pomagao je u opremanju vojske prilikom pohoda na Tebuk. Sakupio je Kur'an u jednu knjigu.Vršio je proširivanje mesdžida u mekkanskom i medinskom haremu. Neki ljudi su ga oklevetali, pa su opkolili njegovu kuću i ubili ga 35. g/h. ("El-E'alam", 4/210)

"Osman je osvanuo ujutru i pričao ljudima:

"Vidio sam sinoć u snu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji mi je rekao:

"Iftari se sutra kod nas", pa je on sutradan zapostio i toga dana je ubijen."[25]

Od Abdullaha ibn Selama se prenosi da im je Osman poslao nekoga (tj. onima koji su napali na njega i izazvali smutnju), pa ih je upitao: "Šta hoćete od mene?"

Oni odgovoriše: "Da skineš to sa sebe", pa on reče: "Neću skinuti ono čime me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obukao."

Tada mu je rečeno: "Ali oni će te ubiti!", na šta on reče: "Ako me ubiju neće više osjetiti zagrijanost (za borbu), niti će se ikada zajednički boriti protiv neprijatelja nakon mene."

Postalo mu je jako teško nositi se sa tom situacijom. U petak ujutro osvanuo je kao postač. U toku dana je ustao i rekao: „Vidio sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, (u snu) koji mi je rekao: *"Ti ćeš večeras, iftariti kod nas."*

Osman, radijallahu anhu, je ubijen tog dana.[26]

Od Haruna ibn Jahje se prenosi da je Osman, radijallahu anhu, nakon što je udaren i krv mu počela teći niz bradu, počeo govoriti: "Nema boga osim Tebe, slavljen neka Si, ja sam bio od onih koji su nepravdu prema sebi učinili. O, Allahu, molim Te da me pomogneš u svim mojim stvarima i molim Te da mi podariš strpljivost u ovoj mojoj nevolji."[27]

Od Abdullaha ibn Selama se prenosi da je rekao:

"Kada se Osmanu, radijallahu anhu, prikučio smrtni čas, a bio je sav u krvi, počeo je govoriti: "O, Allahu, ujedini Muhammedov ummet."

25 Tarihu Dimišk", str. 387.

26 „Er-Rijadu-n-nedire" 3/67.

27 Ibid, 3/72-73.

Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, da je zamolio Allaha, azze ve dželle, u tom trenutku da se nikada ne ujedine, oni se nikada ne bi mogli ujediniti sve do Sudnjega dana."[28]

ALIJA IBN EBI TALIB[29]

Eš-Ša'bi kaže:

"Kada je Ibn Muldžem sabljom udario Aliju, radijallahu anhu, on je oporučio i rekao: "Udario me je, pa lijepo postupajte prema njemu dajte da spava na ugodnoj postelji. Ako poživim ili ću oprostiti ili ću tražiti kompenzaciju (odštetu), a ako umrem, onda požurite sa njim što prije (da ga kaznite), jer ću ga ja tužiti kod svoga Gospodara, azze ve dželle."[30]

Prenose taj događaj i neki drugi pa dodaju: "Ako ostanem živ, ubit ću ga ili oprostiti, a ako umrem ubijte ga na način kako je on mene ubio i ne pretjerujte, jer Allah ne voli one koji pretjeruju."[31]

'Ukbe ibn Ebi-s-Sahba' kaže:

"Nakon što je Ibn Muldžem (sabljom) udario Aliju, radijallahu anhu, kod njega je plačući ušao El- Hasen, pa mu je Alija rekao: "Sinčiću moj, dobro od mene zapamti četiri stvari i još druge četiri."

28 Ibid.

29 Njegovo ime je Alija ibn Ebi Talib, a kunija Ebu-l-Hasen. Bio je vladar pravovjernih, četvrti pravedni halifa, Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, amidžić i zet. Bio je hrabar, dobar govornik i sudija.
Protiv njega se borila Aiša u bici poznatoj kao Bitka kod deve i Mu'avija na Siffinu. Protiv njega su u Nehrevanu ustali i oni koji su odbijali da neko presudi između Alije i Mu'avije.
Ubio ga je Abdurrahman ibn Muldžem El-Muradi prilikom atentata na njega 40. g/h. („El-E'alam", 4/295).

30 Bilježi ga El-Hakim u „Mustedreku", 3/144.

31 „Et-Tabekatu-l-kubra", 3/35.

"Koje su to stvari, oče moj?"

"Najveće bogatstvo je pamet, najveće siromaštvo je glupost, najveća usamljenost je samozadivljenost, a najveća čast lijep ahlak", odgovori on.

"A koje su druge četiri?", upita El-Hasen.

"Čuvaj se druženja sa glupom osobom, jer on može željeti da ti učini nešto korisno, pa ti štetu nanese. Čuvaj se od prijateljstva sa čovjekom koji laže, jer ti on daleke stvari čini bliskim, a bliske dalekim. Čuvaj se od prijateljstva sa škrtim čovjekom, jer će te on napustiti kad ti bude najpotrebniji. Čuvaj se od prijataljstva sa lošim čovjekom, jer će te on prodati (iznevjeriti) budzašto."[32]

El-Asbe' El-Hanzali kaže:

"U toku noći, u kojoj je napadnut Alija, radijallahu anhu, došao mu je Ibnu-n-Nebbah u svitanje zore da prouči ezan za sabah, a on je ležao na postelji ne mogavši se odvojiti od nje. On ga je ponovio po drugi put, a Alija je bio u istom stanju. Zatim ga je ponovio po treći put, pa je on ustao i krenuo govoreći:

"Pripremi opskrbu za smrt,
jer smrt će te uistinu stići
i zbog smrti nemoj očajavati
kada se ona u tvoju dolinu počne spuštati."

Kada je došao do malih vrata nasrnuo je na njega Abdullah ibn Muldžem i udario ga."

El-Kureši je rekao:

"Kazivao mi je Abdullah ibn Alija da je Alija, nakon što je udaren sabljom, dao oporuku svojim sinovima i poslije toga nije govorio ništa osim "La ilahe illellah" sve dok mu Allah, te'bareke ve te'ala, nije uzeo dušu."[33]

32 „Tarihu-l-hulefa'", str.184.

33 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str. 102-103.

ABDURRAHMAN IBN 'AVF[34]

Ebu Omer je rekao:

"Kada mu se prikučila smrt žestoko je zaplakao, te je upitan o tome odgovorio: "Mus'ab ibn 'Umejr je bio bolji od mene. Umro je za vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nije imao u šta da se umota.

Hamza ibn Abdu-l-Mutallib je bio bolji od mene. I on je umro za vrijeme Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nisu mogli naći ćefine da ga u njih umotaju. Bojim se da ja nisam od onih kojima su data dobra na ovome svijetu (umjesto na Ahiretu). Bojim se da ne budem spriječen i odvojen od svojih drugova zbog velikog imetka."[35]

EBU "UBEJDE IBNU-L-DŽERRAH[36]

Od Se'ida ibnu-l-Musejjiba se prenosi da je rekao:

"Kada je obolio Ebu 'Ubejde u Jordanu, pozvao je prisutne muslimane i obratio im se riječima:

"Ja ću vam dati jednu oporuku, ako je prihvatite uvijek ćete biti u dobru: Obavljajte namaz, postite ramazan, dajite sadaku, obavljajte hadždž i umru, jedni druge savjetujte, savjetujte vaše nadređene i nemojte ih varati i neka vas dunjaluk ne upropasti.

---

34 Njegovo ime je Abdurrahman ibn 'Avf Ez-Zuhri, a njegova kunija Ebu Muhammed. Bio je ashab, jedan od najuglednijih među njima. Jedan je od desetorice koji su obradovani Džennetom. Bio je jedan od šestorice ashaba koje je Omer izabrao u šuru i savjetovao muslimanima da izaberu jednog od njih za halifu. Bio je među prvima koji su primili islam. Bio je plemenit, darežljiv, hrabar i pametan. Stekao je veliko bogatstvo. Umro je 32. g/h.(„El-E'alam", 3/321).

35 „Er-Rijadu-n-nedire", 4/315.

36 Njegovo ime je Amir ibn Abdillah ibnu-l-Džerrah. Bio je vojni zapovjednik i osvajač Šama. Jedan je od desetorice koji su obradovani Džennetom. On je povjerenik ummeta. Učestvovao je u svim bitkama.
Umro je od kuge u 'Amvasu 18. g/h. („El-E'alam", 3/252)

Kada bi neko poživio i hiljadu godina, na kraju bi opet morao umrijeti. Uzvišeni Allah je Ademovim potomcima propisao smrt, pa oni umiru. Najpametniji među njima je onaj koji je najpokorniji svome Gospodaru i koji najviše radi za dan kada će se Njemu vratiti.

Ve-s-selamu alejkum ve rahmetullah. O, Mu'aze ibn Džebele, predvodi namaz ljudima."[37]

EBU HUREJRE[38]

Se'id ibn Ebi Se'id El-Makburi kaže:

"Mervan je ušao kod Ebu Hurejre, radijallahu anhu, dok je on bolovao od bolesti od koje je i umro, pa mu je rekao: "Da Allah dadne da ozdraviš." Ebu Hurejre je na to rekao: "O, Allahu, ja želim susret sa Tobom, pa zaželi i Ti sa mnom."

Samo što je Mervan stigao do svojh prijatelja on je već umro."[39]

Abdurrahman ibn Mihran je rekao da je Ebu Hurejre, radijallahu anhu, oporučio prije svoje smrti sljedeće:

"Nemojte iznad mene praviti šator, nemojte me pratiti sa kadionicom i požurite sa mnom. Požurite sa mnom, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Kada se vjernik stavi na tabut, on govori: "Požurite sa mnom!", a kada se nevjernik stavi na tabut on govori: "Teško meni, kuda me to nosite!"[40]

---

37 „Er-Rijadu-n-nedire", 4/358.

38 Njegovo ime je Abdurrahman ibn Sahr Ed-Devsi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Od svih ashaba on pamti najveći broj hadisa i prenosi ih od njega. Islam je primio 7. g/h. Neprestano je bio uz Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Jedno vrijeme je upravljao Medinom. Omer ga je postavio za namjesnika u Bahrejnu, a poslije ga je skinuo sa tog položaja. Umro je 50. g/h. („El-E'alam", 3/308).

39 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 4/339.

40 Bilježi Ahmed u svome „Musnedu", 2/292; En-Nesa'i, 4/40, u poglavlju o dženazama; Ibn Hiban, 764.

Salim ibn Bišr ibn Džahl je rekao da je Ebu Hurejre plakao prilikom svoje bolesti, pa je upitan: "Šta te je to rasplakalo?"

On odgovori:

"Što se mene tiče, ja ne plačem zbog tog vašeg dunjaluka, nego plačem zbog daljine puta i malo moje opskrbe. Došao sam do uspinjanja u Džennet i spuštanja u Džehennem, a ne znam gdje ću biti odveden."[41]

EBU MUSA EL-EŠ'ARI[42]

Ed-Dahhak ibn Abdurrahman ibn 'Arzeb je rekao:

"Ebu Musa El-Eš'ari, radijallahu anhu, je, kada mu se prikučila smrt, pozvao svoje sluge i rekao im: "Idite i kopajte (kabur), pa ga proširite i produbite."

(Oni su to uradili), pa su došli i rekli:

"Iskopali smo (kabur), proširili ga i produbili."

Tada on reče:

"Tako mi Allaha, mogu doći samo u jednu od dvije situacije:

- da mi se proširi moj kabur sve dok svaka njegova strana ne bude duga četrdeset lakata i potome mi se otvore vrata prema Džennetu, tako da ću gledati svoje žene, svoje kuće i ono što mi je Allah pripremio, te ću bolje poznavati put do te moje kuće nego što danas poznajem put do ove svoje kuće i zapahnjivat će me džennetski miris sve dok ne budem proživljen;

- a ako bude drugačije, utječem se Allahu od toga, onda će mi se kabur stjesniti tako da će biti tješni nego rupa u prstenu, zatim će mi se otvoriti jedna od vrata Džehennema, pa ću gledati u svoje

41 "Hil'jetu-l-evlija"', 1/383.

42 Njegovo ime je Abdullah ibn Kajs. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Također je bio jedan od dvojice sudija sa kojim su bili zadovoljni Alija i Mua'vija, nakon bitke na Siffinu, da im presudi ko je od njih dvojice u pravu. Imao je najljepši glas među ashabima prilikom učenja Kur'ana. Učestvovao je u brojnim bikama. Umro je 44. g/h. („El-E'alam", 4/114).

lance, okove i svoje šejtane koji su uvijek bili uz mene, te ću bolje poznavati svoje mjesto u Džehennemu nego što danas znam put do svoje kuće i zapahnjivat će me njegova vrelina i jara sve dok ne budem proživljen."[43]

EBU UMAME EL-BAHILI[44]

Se'id ibn Abdillah El-Evdi kaže:

"Bio sam prisutan kod Ebu Umame dok je bio na samrtnoj postelji kada je rekao: "Kada umrem postupite sa mnom onako kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se postupi."

Potom je dodao:

"Rekao je:

"Kada umre neko od vaše braće, pa ga ukopate, onda neka neko od vas stane iznad njegovog kabura i neka kaže: "O, ti i ti", jer ga on čuje, ali mu ne može odgovoriti, nego on (u kaburu) kaže: "Uputi me, Allah ti se smilovao", ali vi to ne osjećate.

Potom neka kaže: "Sjeti se sa čim si napustio dunjaluk: Svjedočenjem da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik i da si zadovoljan Allahom kao Gospodarom, islamom kao vjerom, Muhammedom sallallahu alejhi ve sellem kao Vjerovjesnikom i Kur'anom kao vodičem, jer Munkir i Nekir uzimaju jedan drugog za ruku i govore:

"Hajde sa nama. Nećemo sjediti kod onoga kome je rečen njegov dokaz."

Allah će biti Onaj koji će mu dati dokaz kod njih dvojice.

43 „Hil'jetu-l-evlija"', 1/262-263.

44 Njegovo ime je Sudejj ibn 'Adžlan. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je na Alijinoj strani u Bici na Siffinu. Nastanio se u Šamu. Umro je u Himsu 81. g/h. („El-E'alam", 3/203).

Neki čovjek je tad upitao.

"O, Allahov Poslaniče, a ako ne znadnem njegovu majku (porijeklo)?"

"Onda ga prozovi po Havvi: "O, ti sine Havvin!", odgovori on."[45]

EBU-D-DERDA'[46]

Ummu-d-Derda' je rekla:

"Kada je Ebu-d-Derda bio na samrtnoj postelji počeo je govoriti: "Ko će raditi za dan poput ovoga u kojem se ja nalazim? Ko će raditi za čas poput ovoga u kojem se ja nalazim? Ko će raditi za ležanje na samrtnoj postelji poput ove moje?", a zatim je proučio: ***"...i da Mi srca njihova i oči njihove nećemo zapečatiti, i da neće vjerovati kao što ni prije nisu vjerovali."***[47],[48]

'UBADE IBNU-S-SAMIT[49]

Es-Sunabihi je rekao:

45 Bilježi ga Et-Taberani u „El-Kebiru" kao što se navodi u djelu „Medžme'u-z-zevaid", 3/45.

46 Njegovo ime je 'Uvejmir ibn Malik El-Ensari El-Hazredži. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od mudrih ljudi, junak i kadija. Prije poslanstva bio je trgovac u Medini, a onda je to napustio i posvetio se ibadetu. Kada se pojavio islam postao je poznat po svojoj hrabrosti i ibadetu. Bio je jedan od onih koji su znali čitav Kur'an napamet još u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Umro je 32. g/h. („El-E'alam", 5/98).

47 Kur'an, 6:110

48 Hil'jetu-l-evlija'", 1/217.

49 Njegovo ime je 'Ubade ibnu-s-Samit El-Ensari El-Hazredži. Njegova kunija je Ebu-l-Velid. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Odlikovao se velikom pobožnošću. Prisustvovao je prisezi na 'Akabi. Bio je jedan od poglavara svoga naroda. Učestvovao je u Bici na Bedru, kao i u drugim bitkama. Učestvovoao je u osvajanju Egipta. Bio je prvi koji je primio dužnost kadije u Palestini. Umro je 34. g/h. („El-E'alam", 3/258)

"Ušao sam kod 'Ubade ibnu-s-Samita dok je bio na samrti, pa sam zaplakao.

On mi reče: "Polahko! Zašto plačeš? Tako mi Allaha kada bi se od mene tražilo da svjedočim nekome, svjedočio bih tebi. Kada bi mi bilo dato da se za nekoga zauzimam, ja bih se zauzeo za tebe. Kada bih mogao, činio bih sve da ti budem od koristi."

Potom je dodao:

"Tako mi Allaha, nema ni jednog hadisa koji sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da u njemu ima neko dobro za vas, a da vam ga nisam kazivao, osim jednog hadisa. Danas ću vam ga ispričati, jer mi se smrt prikučila. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kaže: "*Onaj ko posvjedoči da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, Allah će ga učiniti zabranjenim Džehennemskoj vatri.*"[50]

SELMAN EL-FARISI[51]

Eš-Ša'ibi kaže:

"Pričao mi je El-Hazel prenoseći od Selmanove žene Bekire da je rekla: "Kada se Selmanu prikučila smrt, pozvao me je, a bio je u sobi na spratu koja je imala četvora vrata i rekao: "Bekira otvori sva vrata. Danas će mi doći gosti, a ne znam na koja će vrata ući kod mene."

50 Bilježi ga Muslim, hadis br.29, u poglavlju o vjerovanju pod naslovom „Ed-Delilu' ala enne men mate 'ale-t-tevhidi dehale-l-džennete kat'an."

51 Njegovo ime je Selman El-Farisi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Vodi porijeklo od medžusija (vatropoklonika) Asbehana. Živio je dugo godina. Imao je namjeru da dođe u krajeve gdje su Arapi živjeli, pa je pao u zarobljeništvo i postao rob. Kupio ga je jedan čovjek iz plemena Benu Kurejza i doveo ga u Medinu. Dobro je poznavao vjerske propise, imao je ispravno mišljenje, savjetovao je muslimane da iskopaju hendek u Bici na Hendeku. Postavljen je za emira u Meda'inu. Umro je 36. g/h. („El-E'alam", 3/111).

Zatim je zatražio da mu se donese njegov misk i rekao: "Pomješaj ga sa vodom u toj posudi", pa je to ona učinila. Nakon toga joj je rekao: "Popršći to oko moje postelje, pa onda siđi dolje i ostani tu (neko vrijeme). Kada se ponovo popneš, vidjet ćeš me na mojoj postelji."

Ona se popela, a on je već umro, kao da spava na postelji."[52]

MU'AZ IBN DŽEBEL[53]

El-Haris ibn 'Umejre je rekao:

"Sjedio sam kod Mu'aza dok je bio na samrti. Povremeno bi gubio svijest, pa bi dolazio sebi. Kada je jednom došao sebi, rekao je: "Uzmi me Sebi, jer, tako mi Tvoje veličine, ja Te volim"[54]

'Amr ibn Kajs prenosi od nekoga ko mu je pričao o Mu'azu ibn Džebelu da je on, kada mu se prikučila smrt, rekao: "Pogledajte jesmo li osvanuli!"

"Ne još", odgovori neko.

Nakon nekog vremena on ponovo reče: "Pogledajte jesmo li osvanuli!"

"Ne još", odgovori neko, sve dok mu jedanput nije bilo rečeno: "Osvanuo si."

52 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/208.

53 Njegovo ime je Mu'az ibn Džebel El-Ensari El-Hazredži. Njegova kunija je Ebu Abdurrahman. Bio je ugledni ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Najbolje je poznavao propise halala i harama. Bio je jedan od šestorice koji su čitav Kur'an napamet naučili za vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Prisustvovao je sa sedamdeset Ensarija (drugoj) prisezi na 'Akabi. Učestvovao je u Bici na Bedru kao i u svim ostalim bitkama. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je poslao u Jemen kao kadiju i upućivača na Pravi put. Učestvovao je sa Ebu 'Ubejdom ibnu-l-Džerrahom u osvajanju Šama, pa kada je Ebu 'Ubejde obolio od kuge za zamjenika je postavio Mu'aza. S njegovom odlukom se složio i Omer, radijallahu anhu. Umro je 18. g/h. („El-E'alam", 7/258).

54 „Sijeru e'alami-n-nubela'", 1/460; „Tabekat" od Ibn Sa'da, 3/589.

Tad on reče:

"Utječem se Allahu od noći čije jutro vodi u Džehennem. Dobro došla smrti, dobro došla. Ti si povremeni posjetilac i voljena osoba koja je došla u nevolji. O, Allahu, ja sam Te se bojao, a danas čeznem za Tobom. O, Allahu, Ti znaš da nisam volio dunjaluk i dug život na njemu zbog rijeka koje teku niti zbog drveća i šuma, nego zbog žeđi u toku popodnevne žege, podnošenja tegoba i tiskanja sa alimima kod halki i zikrova."[55]

ABDULLAH IBN REVVAHA[56]

'Urve ibnu-z-Zubejr je rekao:

"...Zatim je došao i borio se, pa je povrijeđen njegov prst te je on u stihovima spjevao:

"Jesi li ti išta drugo osim prst koji krvari
i koji na Allahovom putu to zadobi?
O dušo, ako ne budeš ubijena,
znaj da ćeš na kraju ipak umrijeti
i u ponor smrti bačena biti!
Ono što si željela to si i dobila.
Ako poput njih dvojice budeš radila,
onda si upućena,
a ako zakasniš, onda si nesretna."

55 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/239; „Ez-Zuhd" od Ahmeda ibn Hanbela, str.180-181.

56 Njegovo ime je Abdullah ibn Revvaha ibn Sa'lebe El-Ensari, iz plemena El-Hazredž. Njegova kunija je bila Ebu Muhammed. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svrstava se među emire (vojskovođe) i pjesnike koji su spjevavali stihove u redžzu. Bio je pismen u džahilijjetu. Prisustvovao je u prisezi na 'Akabi sa ostalih sedamdeset Ensarija. Bio je jedan od dvanaest vladara. Učestvovao je u Bici na Bedru, Uhudu, Hendeku i Hudejbijji. Bio je jedan od vojskovođa u Bici na Mu'ti. Poginuo je kao šehid u toj bici 8. g/h. („El-E'alam", 4/86).

Zatim je rekao:

"O, dušo, za kim čezneš? Za tom i tom ženom? Ona je triput razvedena! Za tim i tim (slugom)? Za Mu'džefom?[57] On pripada Allahu i Njegovom Poslaniku![58]

"O, dušo, šta ti je pa Džennet prezireš?
Allahom se zaklinjem da u njega ući ćeš
svojevoljno ili ćeš primorana biti!
Dovoljno si dugo smirena bila.
Jesi li ti išta drugo do kapljica
u istrošenoj mješini?"[59]

ABDULLAH IBN OMER[60]

Se'id ibn Džubejr, radijallahu anhu, je rekao:

"Kada se Ibn Omeru, radijallahu anhu, prikučila smrt rekao je: "Ne žalim ni začim od dunjaluka osim za sljedeće tri stvari: za žeđi u popodnevnoj žegi, za bdijenjem noću i što se nisam borio protiv nepravedne skupine koja se pojavila kod nas", misleći time na El-Hadždžadža."[61]

57 Njegova bašča.

58 Tj. daje ga kao sadaku Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. (op. prev.)

59 "Sifetu-s-safve", 1/484.

60 Njegovo ime je Abdullah ibn Omer ibnu-l-Hattab. Njegova kunija je Ebu Abdurrahman. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je smion i snažan. Ljudima je davao fetve o vjerskim pitanjima šezdeset godina. Kada je Osman ubijen, ponuđen mu je hilafet pa ga je odbio. Učestvovao je u pohodima u Africi dva puta. Oslijepio je pred kraj svoga života. Umro je 73. g/h. („El-E'alam", 4/108).

61 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 4/185; „Sijeru e'alami-n-nubela", 3/232.

MU'AVIJA IBN EBI SUFJAN[62]

Ebu 'Amr ibnu-l-'Ala' kaže:

"Kada je Mu'avija, radijallahu anhu, bio na samrtnoj postelji upitan je: "Zar nećeš ostaviti oporuku?", pa on reče: "O, Allahu, daj da bude malo propusta, oprosti greške i zbog Tvoje blagosti pređi preko neznanja onoga koji ne želi nikog mimo Tebe! Mimo Tebe on nema gdje otići!"

Također je rekao:

"To je smrt, a spasa nema od smrti,
pa ipak ono što nakon nje nam dolazi
gore je i strašnije."[63]

Abdu-l-Melik ibn 'Umejr je rekao:

"Kada je Mu'avija, radijallahu anhu, bio na samrtnoj postelji rekao je: "Napunite moje oči antimonom i namažite mi lice uljem."

Oni su to uradili i lice su mu namazali uljem, a zatim su ga postavili u sjedeći položaj, tako da bude naslonjen. Nakon toga on je rekao: "Neka priđu ljudi i selam nazivaju stojeći."

Tako bi neko ušao i rekao: "Ljudi govore: "On je u lošem stanju," a on je najzdraviji čovjek."

Kada su otišli, Mu'avija je rekao:

62 Njegovo ime je Mu'avija ibn Ebi Sufjan El-Emevi. Osnivač je emevijske države u Šamu. Jedan je od uglednih Arapa koji se posebno isticao. Bio je rječit, blag i dostojanstven. Bio je jedan od pisara Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Omer ga je postavio za namjesnika Damaska. Kada je Osman došao, podredio mu je čitavo područje Šama. Nakon toga Osman je ubijen, pa ga je Alija ibn Ebi Talib skinuo sa vlasti. Mu'avija je tražio da Osman bude osvećen. Tako je nastao rat između njih dvojice. Potom je ubijen Alija, pa je njegov sin El-Hasen ibn Alijj predao hilafet Mu'aviji 41. g/h. Mu'avija je oporukom ostavio da halifa nakon njegove smrti bude njegov sin Jezid. Umro je 60. g/h. („El-E'alam", 7/261.)

63 „Sijeru e'alami-n-nubela"", 3/160.

"Moja izdržljivost radi onih je
koji se zlu mome vesele,
kako bih im pokazao da me
prolaznost vremena skrhati ne može.
Nakon što smrt kandže svoje pokaže,
kada bih imao sve amajlije,
one ti ništa ne koriste."[64]

'AMR IBNU-L-'AS[65]

El-Hasan je rekao:

"Čuo sam da je 'Amr ibnu-l-'As pozvao svoje stražare na samrti pa im je naredio: "Branite me od smrti!"

Oni mu tada rekoše: "Nismo mogli ni pomisliti da ćeš reći takvo nešto," pa on reče: "Ali ja sam to već rekao i znam da to ne možete. Da nisam nikada nikoga od vas uzeo da me čuva od smrti, to bi mi bilo draže od toga i toga! Teško Ibn Ebi Talibu kada kaže: "Čovjeka čuva njegov edžel (rok)."

Zatim je rekao: "O, Allahu, nema bezgriješnog, pa tražim oprosta od Tebe, niti moćnoga pa tražim pomoć od Tebe. Ako me Tvoja milost ne stigne, bit ću od onih koji su propali."[66]

'Amr ibnu-l-'As je svome sinu rekao:

"Kada umrem okupaj me prvi put vodom, a zatim me posušite čaršafom. Zatim me okupaj drugi puta čistom vodom, pa me opet posuši. Potom me okupaj po treći put sa vodom u kojoj ima

64 Ibid; Et-Taberi, 5/327.

65 Njegovo ime je 'Amr ibnu-l-'As Es-Sehmi. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Osvojio je Egipat, bio je jedan od uglednih Arapa, onaj čije se mišljenje cijenilo, odlučan i lukav. Primio je islam u toku primirja na Hudejbiji. U smutnji koja je nastala između Alije i Mu'avije, Amr je bio na strani Mu'avije. Umro je u Kairu, 43. g/h. („El-E'alam", 5/79).

66 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 4/259; „Sijeru e'alami-n-nubela"', 3/76.

kamfora, pa me opet posuši, zamotaj u ćefine i zakopčaj, jer ću ja biti obračunavan. Kada me poneseš na tabutu idi umjereno, ni brzo ni sporo. Budi iza dženaze, jer mjesto ispred njih pripada melecima, a iza njih ljudima. Kada me spustiš u kabur, baci na mene zemlju, a zatim reci:

"O, Allahu, Ti si nam naredio, a mi smo to zapostavili. Ti si nam zabranio, a mi smo to počinili. Nema bezgriješnog, pa tražim oprosta od Tebe, niti moćnoga pa tražim pomoć od Tebe. Nema boga osim Allaha."

Nije to prestao ponavljati, sve dok nije umro.[67]

SA'D IBN EBI VEKKAS[68]

Mus'ab ibn Sa'd je rekao:

"Očeva glava mi je bila u krilu dok je on bio na samrti, pa su mi se oči orosile suzama. On me je pogledao i rekao: "O, sinčiću moj, zbog čega plačeš?"

"Zbog tvoga stanja i zbog toga što vidim šta te je snašlo", odgovorih ja, pa mi on reče: "Nemoj plakati zbog mene, jer me Allah nikada neće kazniti. Ja sam jedan od stanovnika Dženneta. Allah vjernike nagrađuje zbog njihovih dobrih djela koja su radili samo radi Allaha.

Što se tiče nevjernika, njima se olakšava zbog njihovih dobrih djela, a kada im njih ponestane, onda će im se reći da svaki onaj koji

67 Ibid.

68 Njegovo ime je Sa'd ibn Ebi Vekkas Ez-Zuhri. Njegova kunija je Ebu Ishak. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i vojskovođa. Osvojio je Irak i Kisrin Med'ain. Bio je jedan od šestorice koje je Omer kandidovao za halifu. Bio je prvi koji je odapeo strijelu na Allahovom putu i jedan od desetorice kojima je Allah obećao Džennet. Islam je primio u 17. godini života. Učestvovao je u Bici na Bedru. Izvojevao je pobjedu u Bici na El-Kadisijji. Bio je namjesnik Kufe, a poslije je smijenjen sa tog položaja. Umro je 55. g/h. („El-E'alam", 3/87)

je radio (neko dobro djelo) traži nagradu za svoj rad od onoga u ime koga ga je radio."[69]

Ez-Zuhri kaže:

"Kada je Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, bio na samrtnoj postelji, zatražio je da mu se donese pohabani vuneni ogrtač i rekao: "Umotajte me u njega, jer sam se ja u njemu sukobio sa mušricima u Bici na Bedru. Sačuvao sam ga za ovaj dan.""[70]

HALID IBNU-L-VELID[71]

Ebu-z-Zinad je rekao:

"Kada je Halid ibnu-l-Velid, radijallahu anhu, bio na samrti plakao je i rekao: "Bio sam u toliko i toliko sukoba, na tijelu mi nema ni jedan pedalj, a da na njemu nema ožiljak od udarca sablje ili uboda kopljem, dok ja sada umirem na svojoj postelji prirodnom smrću poput deve.""[72]

Ebu Vail je rekao:

"Kada se Halidu prikučila smrt rekao je:

"Tražio sam smrt (na Allahovom putu) i dan i noć, pa mi nije određeno osim da umrem na svojoj postelji.

69 „Et-Tabekatu-l-kubra", 3/147; „Sijeru e'alami-n-nubela'" 1/122.

70 Bilježi ga El-Hakim u svome „Mustedreku", 3/496; spominje ga El-Hejsemi u djelu „Medžme'u-z-zevaid" 3/25.

71 Njegovo ime je Halid ibnu-l-Velid El-Mahzumi, poznat kao Sejfullah (Allahova sablja).

Bio je veliki osvajač i ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Islam je primio prije osvajanja Mekke. Borio se protiv Musejleme i odmetnika od vjere. Nakon toga se, za vrijeme Ebu Bekra, uputio u Irak, a nakon toga u Šam. Kada je Omer postao halifa smjenio ga je sa njegovog komandujućeg položaja u vojsci, a na njegovo mjesto imenovao Ebu 'Ubejdu ibnu-l-Džerraha. To ga nije pokolebalo u njegovoj odlučnosti da se i dalje bori na Allahovom putu, ali tada kao obični vojnik. Izvojevao je mnoge pobjede kao vojskovođa, a bio je dobar govornik, kao što je bio i riječit. Umro je 21. g/h. („El-E'alam", 2/300)

72 „Sijeru e'alami-n-nubela", 1/382.

Ne nadam se da ću i za koje djelo, nakon tevhida, biti nagrađen više od noći koju sam prespavao naoružan ispod nebeskog svoda čekajući da svane kako bi napali na nevjernike."

Potom je rekao:

"Kada umrem, uzmite moje oružje i moga konja, pa to uvrstite u opremu na Allahovom putu.""[73]

AMMAR IBN JASIR[74]

Ebu Sinan Ed-Dueli je rekao:

"Vidio sam Ammara ibn Jasira, radijallahu anhu, kada je zatražio da mu se donese nešto da popije. Donijeta mu je zdjela sa mlijekom, pa je pio iz nje, a onda je rekao:

"Istinu je rekao Allah i Njegov Poslanik. Danas ću sresti svoje prijatelje, Muhammeda i one koji su bili na njegovoj strani. Zadnja stvar s kojom se opskrbio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na ovome svijetu bila je pijenje razvodnjenog mlijeka."

Zatim je rekao:

"Tako mi Allaha, kada bi nas porazili tako da nas dotjeraju do vrha Hadžera, znali bismo da smo na istini, a oni na neistini.""[75]

73 Ibid, 1/381.

74 Njegovo ime je Ammar ibn Jasir El-Kinani. Njegova kunija je Ebu-l-Jakzan. Bio je jedan od ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od namjesnika, hrabar, onaj čije se mišljenje poštovalo. Bio je među prvima koji su primili islam i javno ga obznanili. Učinio je hidžru u Medinu. Omer ga je postavio za namjesnika Kufe. Učestvovao je u Bici kod deve, a zatim i u Bici na Siffinu sa Alijom, u kojoj je i poginuo 37. g/h („El-E'alam", 5/36).

75 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/141-141.

BILAL IBN REBBAH[76]

Se'id ibn Abdu-l-'Aziz je rekao:

"Kada se Bilalu, radijallahu anhu, prikučila smrt rekao je: "Sutra ću se sresti sa voljenima, Muhammedom sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim sljedbenicima (ashabima)." Tada njegova žena zakuka: "O, Bilale!", a on reče: "O, radosti!"[77]

EL-HASEN IBN ALIJJ[78]

Rukbe ibn Muskale je rekao:

"Kad se El-Hasenu ibn Aliju prikučila smrt rekao je: "Iznesite me u pustinju kako bih gledao nebeska carstva", tj. dokaz njegove veličanstvenosti.

Nakon što su ga iznijeli rekao je: "O, Allahu, ja se nadam nagradi kod tebe za svoju dušu, jer mi je ona najvrijednija."[79]

---

76 Njegovo ime je Bilal ibn Rebbah El-Habeši. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Bio je mujezin Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i njegov nadzornik nad Bejtu-l-malom (Državnom blagajnom). Rođen je u Seratu. Bio je među prvima koji su primili islam. Učestvovao je u svim bitkama sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napustio je Medinu krenuvši zajedno sa vojnim postrojbama. Umro je u Damasku 20. g/h. („El-E'alam", 2/73).

77 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str.108.

78 Njegovo ime je El-Hasen ibn Alijj ibn Ebi Talib. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Bio je peti i posljednji pravedni halifa. Bio je drugi od dvanaestorice imama kod šija imamija (duodecimalnih šija).Bio je pametan, blag, volio je dobro, bio je riječit i jedan od najboljih ljudi u stilskom izražavanju. Abdicirao je s položaja halife u korist Mu'avije kako bi spriječio proljevanje muslimanske krvi. Umro je 50. g/h. („El-E'alam", 2/199.)

79 „Hil'jetu-l-evlija'", 2/38.

AIŠA BINT EBU BEKR[80]

Spominju da je ona bila očajna kada joj se smrt približila, pa ju je neko upitao:

"Zar očajavaš, Majko pravovjernih, a ti si žena Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, majka pravovjernih i kćerka Ebu Bekra Es-Siddika?!"

Ona odgovori: "Bitka kod deve mi se ispriječila u grlu. Kamo sreće da sam stvar davno zaboravljena!"[81]

HUZEJFE IBNU-L-JEMAN[82]

Od Zijada, oslobođenog roba Ibn 'Abbasa se prenosi da je rekao:

"Neko ko je ušao kod Huzejfe, radijallahu anhu, dok je bolovao od bolesti od koje je i umro prenio mi je njegovo sljedeće riječi: "Da ne smatram da mi je ovo zadnji dan na ovom svijetu i prvi dan na Ahiretu o ovome ne bih govorio. O, Allahu, Ti znaš da sam ja volio siromaštvo više nego bogatstvo, da sam volio poniznost više

---

80 Njeno ime je Aiša bint Ebi Bekr Es-Siddik. Bila je najučenija žena u fikhskim propisima i najbolje je poznavala vjeru i njene adabe. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se njome oženio 2. g/h. Ona mu je bila najdraža žena. Prenosi najviše hadisa od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Imala je poznate govore i mišljenja (stavove). Ljutila se na ono što je radio Osman za svoga života, ali nakon njegove pogibije ona se ljutila radi njeg. Njen stav u toku Bitke kod deve je poznat. Umrla je 58. g/h. („El-E'alam", 3/240).

81 „Belagatu-n-nisa", str.12.

82 Njegovo ime je Huzejfe ibn Hisel El-'Absi. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od namjesnika, hrabar i osvajač. Njemu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, povjerio imena munafika u Medini da ih čuva kao tajnu. Niko osim njega ih nije znao. Omer ga je postavio za namjesnika u Meda'inu. Napao je Nehavend, pa su stanovnici tog grada sklopili primirje sa njim. Osvojio je više krajeva. Umro je 36. g/h („El-E'alam", 2/171.)

nego silu i da sam volio smrt više nego život. Voljeni je došao kad je potreban. Neće uspjeti onaj ko se kaje (zbog toga što nije činio dobra djela)."[83]

Od Eseda ibn Veda'a se prenosi da je rekao:

"Kada je Huzejfe obolio od bolesti od koje je i umro, upitan je: "Šta želiš?"

On odgovori: "Želim Džennet," pa ga upitaše: "Na šta se žališ?"

"Na grijehe", odgovori on.

"Zar nećeš da ti pozovemo ljekara?", upitaše oni.

"Onaj koji liječi[84] je dao da se razbolim. Živio sam među vama posjedujući pri sebi tri svojstva: Siromaštvo sam volio više nego bogatstvo, poniznost mi je bila draža od časti, a istim sam smatrao onoga od vas ko me hvali, kao i onoga ko me kudi."

Potom je upitao: "Jesmo li osvanuli?"

"Da", odgovoriše oni, te on reče: "O, Allahu, utječem Ti se od jutra u Džehennemu. Voljeni je došao kad je potreban. Neće uspjeti onaj ko se kaje (zbog toga što nije činio dobra djela)."[85]

Od El-Hasana se prenosi:

"Voljeni je došao kad je potreban. Neće uspjeti onaj ko se kaje (zbog toga što nije činio dobra djela). Hvala Allahu koji me je uzeo prije velikih i opasnih smutnji (fitni)."[86]

83 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/282.

84 Misli na Allaha. (op. prev.).

85 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str.122.

86 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/282.

EBU ZERR EL-GIFARI[87]

El-Ešter prenosi od Ummu Zerr da je rekla:

"Kada se Ebu Zerru, radijallahu anhu, prikučila smrt, ja sam plakala, pa me je on upitao: "Zašto plačeš?"

"Plačem zbog toga što mi nema ko pomoći da te opremim. Nemam ni jednu svoju haljinku koja je dovoljno velika da ti bude ćefin, niti je ti imaš", odgovorila sam.

Onda on reče:

"Ne plači, jer sam ja čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se obraćao jednoj skupini ljudi, među kojima sam i ja bio, rekavši:

"Uistinu će jedan od vas umrijeti u pustoj zemlji, pa će njegovoj dženazi prisustvovati skupina vjernika."

Nema nikoga iz te skupine, a da nije umro u selu ili negdje gdje ima muslimana. Jedino ja umirem u pustinji. Tako mi Allaha nisam slagao, niti to smatram lažnim, pa nadgledaj put (kada će neko naići).

"Odakle će neko naići kada je prošao hadždž?", upitala sam ja.

Ona bi se penjala na pješčanu dinu i promatrala, zatim bi se vraćala i njegovala ga. Potom bi ponovo išla na pješčanu dinu. Dok je ona tako to radila iznenada je naišla grupa ljudi koji su izgledali poput bijelih strvinara na svojim jahalicama. Ona im je mahnula svojom odjećom te su oni prišli i zastali kod nje, upitavši: "Šta ti je?", ona im reče: "Jedan musliman umire, hoćete li ga zamotati u ćefine?"

87 Njegovo ime je Džundub ibn Džunade. Bio je jedan od uglednijih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Među prvima je primio islam. Njegova iskrenost je postala poslovična. On je prvi koji je Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pozdravio sa islamskim pozdravom (selamom). Stanovao je u Damasku. Običaj mu je bio da podstiče siromašne da traže udjela u imecima bogatih, pa su se bogati pobunili. Zbog toga se Mu'avija žalio Osmanu ibn Affanu koji je zatražio od Eb Zerra da dođe u Medinu, te mu je naredio da otputuje u Er-Rebzu. U njoj je umro 32. g/h. („El-E'alam", 2/140).

Tada oni upitaše: "Ko je on?", pa ona odgovori: "Ebu Zerr."

Oni su zastali sa svojim devama, objesili su bičeve o njihove vratove i požurili do njega.

Kada su došli, on im reče: "Radujte se", pa je pričao sa njima i rekao im je:

"Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada se obraćao jednoj skupini ljudi, među kojima sam i ja bio, rekavši:

"Uistinu će jedan od vas umrijeti u pustoj zemlji pa će njegovoj dženazi prisustvovati skupina vjernika."

Među njima nema niko, a da nije umro u nekom selu ili među grupom muslimana. Jedino ja umirem u pustinji, slušate li? Kada bih ja imao odjeću koja je dovoljno velika da mi bude ćefin ili pak moja žena, ne bih dao da se umotam osim u tu svoju ili njenu odjeću, slušate li? Preklinjem vas Allahom i islamom da me ne umota neko od vas u ćefine ko je bio emir, starješina, poglavar plemena ili glasnik (kurir)."

Među tim ljudima nije bio niko, a da nije imao neka od tih svojstava koja je on spomenuo izuzev jednog mladića od Ensarija koji je rekao:

"O, amidža, ja ću te umotati u ćefine. Nemam ništa od toga što si ti spomenuo. Umotat ću te u ovaj moj gornji dio odjeće koji je na meni i u još dvije odjeće koje se nalaze u mojim stvarima, a koje je meni satkala moja majka."

Ebu Zerr reče:

"Da, ti ćeš me umotati u ćefine."

Taj Ensarija, od grupe koja je prisustvovala njegovoj smrti, ga je umotao u ćefine. U toj grupi, u kojoj su, u glavnom, bili Jemenci, bili su i Hudžr ibnu-l-Edber i Malik ibnu-l-Ešter."[88]

---

88 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/170.

ENES IBN MALIK[89]

Kada je bio na samrti upitan je:

"Zar nećeš da ti pozovemo ljećnika?"

"Onaj koji liječi[90] je dao da se razbolim", odgovori on, a zatim poče govoriti: "Podsjećajte me da treba izgovarati "la ilahe illellah"", a bio je na samrti.

Nije prestao izgovarati "la ilahe illellah" sve dok nije umro."[91]

HUDŽR IBN 'ADIJJ[92]

Spominje se da je Hudžr, kada su ga htjeli ubiti, rekao: "Pustite me da se abdestim", pa su oni rekli: "Abdesti se."

Potom on reče: "Pustite me da klanjam dva rekata", pa ih je klanjao i kraće učio na njima. Nakon toga je rekao: "Da neće reći da se bojim smrti, ja bi ih duže klanjao."

Zatim je dodao: "Prije ovog namaza bili su brojni drugi."

Nakon toga doveli su ga na mjesto gdje će pogubiti njega i njegove drugove. Njihovi mezarevi su bili već iskopani, a njihovi

---

89 Njegovo ime je Enes ibn Malik En-Nedžari El-Hazredži El-Ensari. Njegova kunija je Ebu Sumame ili Ebu Hamza. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov sluga. Rođen je u Medini. Islam je primio jako mlad. Služio je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, sve dok nije umro. Nakon toga je otputovao u Damask, a iz njega u Basru.U njoj je umro 93. g/h. („El-E'alam", 2/24)

90 Tj. Allah. (op. prev.)

91 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 9/97.

92 Njegovo ime je Hudžr ibn 'Adijj ibn Džebele El-Kindi. Bio je jedan od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je hrabar i uvijek u prvim redovima. Došao je u jednoj delegaciji Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Učestvovao je u Bici na El-Kadisijji. Bio je na Alijinoj strani i sa njim učestvovao u Bici kod deve i u Bici na Siffinu. Bio je poznat po suprotstavljanju dinastiji Benu Umejje, pa je doveden u Damask, te je Mu'avija naredio da ga ubiju. Ubijen je sa nekim svojim drugovima 51. g/h. („El-E'alam", 2/169).

ćefini već pripremljeni.

Potom mu je neko rekao: "Rekao si da se ne bojiš smrti", pa on reče: "Kako da se ne bojim kad vidim kabur već iskopan, ćefin već spremljen i sablju isukanu."

Nakon toga mu je prišao dželat i rekao: "Istegni svoj vrat", pa on reče: "Neću pomoći da se ubijem."

Dželat ga je udario sabljom i ubio.[93]

EBU EJJUB EL-ENSARI[94]

Ebu Sureme kaže:

"Kada se prikučila smrt Ebu Ejjubu El-Ensariju, radijallahu anhu, rekao je: "Ja sam sakrio nešto od vas što sam čuo od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.[95] Čuo sam ga da kaže: *"Da vi ne činite grijehe, Allah bi stvorio druge ljude koji bi činili grijehe, pa bi im opraštao."*[96]

Prenosi se od Asima, a on prenosi od jednog čovjeka iz Mekke, da je Jezid ibn Mu'avija bio zapovjednik vojske u kojoj se borio Ebu Ejjub, pa mu je došao kada je bio na samrti, te mu je Ebu Ejjub rekao:

"Kada umrem prenesite moj selam ljudima i obavjestite ih da sam ja čuo Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: *"Ko umre ne čineći širk, Allah će ga uvesti u Džennet.*

93 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 8/54.

94 Njegovo ime je Halid ibn Zejd. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Učestvovao je u prisezi na 'Akabi, Bici na Bedru, Bici na Uhudu, Bici na Hendeku i ostalim bitkama. Bio je hrabar, strpljiv, bogobojazan i volio je džihad. Živio je do dinastije Benu Umejje. Stanovao je u Medini, pa je otputovao u Šam. Umro je 52. g/h. („El-E'alam", 2/295).

95 Tj. nije htio ljude obavjestiti o tome ranije kako oni ne bi pogrešno razumijeli taj hadis i pravdali njime svoje grješenje. Međutim, kada je bio na samrti bojao se da ne bi taj hadis nestao sa njim, a ujedno s tim i jedan dio vjere. (op. prev.)

96 Bilježi ga Ahmed u svome „Musnedu", 5/414.

Neka me ponesu i što dalje koliko mognu odnesu u Bizantijsku zemlju."

On je to prenio ljudima nakon što je Ebu Ejjub umro, te su ljudi obukli ratnu opremu i oružje i krenuli sa njegovom dženazom.[97]

EL-KASIM IBN MUHAMMED IBN EBI BEKR ES-SIDDIK[98]

Redža' ibn Ebi Seleme kaže:

"El-Kasim ibn Muhammed je umro na putu između Mekke i Medine krenuvši da obavi hadždž ili umru. Svome sinu je rekao: "Zatrpaj me zemljom, poravnaj moj kabur, idi svojoj porodici i čuvaj se od toga da kažeš: "Da je bilo, da je bilo."[99]

AHMED IBN HANBEL[100]

Od Abdullaha ibn Ahmeda se prenosi da je rekao:

"Kada se mome ocu prikučila smrt, sjeo sam kod njega, a u ruci mi je bio komad tkanine, kako bi njome podvezao njegovu bradu, pa je on počeo da se znoji. Padao bi u besvjesno stanje, pa bi nakon nekog vremena dolazio sebi, otvarao oči i ovako pokazivao rukom dajući znak: "Ne još, ne još."

97 Bilježi ga Ahmed u svome „Musnedu", 5/416.

98 Njegovo ime je El-Kasim ibn Muhammed ibn Ebu Bekr Es-Siddik. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Bio je jedan od sedmorice medinskih fakiha. Bio je dobar, pouzdan i jedan od uglednijih tabi'ina. Pred kraj života je oslijepio. Ibn 'Ujejne kaže: „El-Kasim je bio najbolji čovjek svoga vremena." Umro je 107. g/h. („El-E'alam", 5/181).

99 „Hil'jetu-l-evlija'", 2/184.

100 Njegovo ime je Ahmed ibn Muhammed ibn Hanbel. Njegova kunija je Ebu Abdillah. On je utemeljitelj hanbelijskog mezheba i jedan od četvorice priznatih imama. Puno je putovao u potrazi za znanjem. Autor je djela „Musned", „Ez-Zuhd" i dr. Zatvoren je i mučen zbog smutnje koja se pojavila u vezi s pitanjem da li je Kur'an stvoren. Umro je za vrijeme El-Mutevekkila 241. g/h. („El-E'alam", 1/203).

Tako je uradio dva, tri puta. Prilikom trećeg puta upitao sam ga: "O, babuška moj, šta je to što stalno ponavljaš u vremenu kada se oznojiš tako da mi pomislimo da si umro, a ti se povratiš i kažeš: "Ne još, ne još"?

"Zar ne znaš?", upita on.

"Ne", odgovorio sam, pa mi reče: "Iblis, Allah ga prokleo, stoji ispred mene, grize vrhove svojih prstiju i govori mi: "O, Ahmede, umakao si mi", pa mu ja odgovaram: "Ne još, dok ne umrem."[101]

EL-BUHARI[102]

Muhammed ibn Ebi Hatim je rekao:

"Čuo sam Ebu Mensura (Galiba ibn Džibrila), kod kojeg je odsjeo Ebu Abdillah, da kaže: "On je kod nas boravio više dana. U tom vremenu se i razbolio i bolest mu se pogoršala, tako da je poslao izaslanika u Semerkand, kako bi doveli Muhammeda.

Kada mu je došao, on se pripremio da uzjaše jahalicu, obukao je svoje mestve i svoju imamu (turban). Nakon što je napravio dvadeset koraka ili tako nešto, dok sam ga ja držao za podlakticu, kao i još jedan čovjek koji ga je vodio sa mnom do jahalice da je uzjaše, on je, Allah mu se smilovao, rekao: "Pustite me, jer nemam snage."

Zatim je uputio neke dove, legao i umro, Allah mu se smilovao."[103]

101 „Sifetu-s-safve", 2/357; „El-Menhedžu-l-ahmed", 1/95.

102 Njegovo ime je Muhamed ibn Isma'il. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Bio je veliki islamski učenjak i hafiz hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Autor je sljedećih djela: „El-Džami'u-s-sahih", „El-Edebu-l-mufred" i dr. Puno je putovao u potrazi za znanjem, tako da je posjetio Horosan, Irak, Egipat i Šam. Učio je od otprilike oko hiljadu šejhova (alima). Umro je 256. g/h. („El-E'alam", 6/34).

103 „Sijeru e'alami-n-nubela'", 12/466-467.

MALIK IBN ENES[104]

Ibn Ebi Uvejjis je rekao:

"Malik se nekoliko dana žalio na bolest, pa sam pitao nekoga od naše familije šta je rekao prilikom smrti. Rečeno mi je da je izgovorio šehadet, a zatim rekao: ***"...Allahu pripada odluka prije i poslije..."***[105], [106]

EŠ-ŠAFI'I[107]

Er-Rebi' ibn Sulejman je rekao:

"Ušao je El-Muzeni kod Eš-Šafije dok je bolovao od bolesti od koje je i umro, pa ga je upitao:

"Kako si osvanuo, učitelju?"

"Osvanuo sam kao putnik sa dunjaluka, kao onaj koji se od braće svoje rastavlja, kao onaj koji čašu smrti ispija, kao onaj koji Allahu u susret kreće i svoja loša djela sreće."

Zatim je usmjerio pogled prema nebu i zaplakao, a potom je spjevao sljedeće stihove:

104 Njegovo ime je Malik ibn Enes El-Asbehi El-Humejri. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Bio je imam u Medini i jedan od četvorice priznatih imama kod Ehlu-s-sunneta ve-l-džema'ata. Osnivač je malikijskog mezheba. Bio je čvrst u svojoj vjeri i držao se daleko od vladara. Er-Rešid mu je dolazio kući. Autor je djela „El-Muvetta'". Umro je 179. g/h. („El-E'alam",5/57).

105 Kur'an, 30:4.

106 „Sifetu-s-safve", 2/179.

107 Njegovo ime je Muhammed ibn Idris. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Jedan je od četvorice imama kod Ehlu-s-sunneta. Njemu se pripisuju sve šafije (tj. imao je dva mezheba, stari i novi, pa se sljedbenici starog i novog mezheba pripisuju njemu – op.prev.). Bio je jedan od najvećih pjesnika, najbolje je poznavao književnost, bio je najupućeniji u fikh i kiraet. Iza sebe je ostavio veći broj djela od kojih su: „El-Umm", „Er-Risale" i „Ahkamu-l-Kur'an". Umro je 204. g/h. („El-E'alam", 6/26).

"Tebi, Bože ljudi, čežnju
svoju usmjeravam
mada sam, Vlasniče blagodati
i dobra, griješan bio.
Nakon što je srce moje grubo postalo
i nije se imalo kamo okrenuti
nadu svoju sam, u oprost Tvoj, ljestvama učinio.
Moj grijeh je velik, ali kad sam ga uporedio
s oprostom Tvojim, o, Gospodaru,
Tvoj oprost je daleko veći bio.
Ne prestaješ grijehe praštati i plemenit biti,
a on je Tvoga miljenika Adema zaveo.
Ako mi oprostiš, oprostio si
onome ko je nepokoran bio,
ko je nepravdu i nasilje činio
i od grijeha se nije odvajao.
Kada bi u Džehennem moju dušu,
zbog grijeha moga, uveo,
pa grijeh moj velik je,
bilo davnašnji ili sadašnji,
no oprost Tvoj, o, Vlasniče oprosta,
je daleko veći."[108]

EBU HANIFE[109]

Bekr El-'Abid je rekao:

"Ebu Hanife je na samrti rekao: "Smiluj mi se, jer ja sam

108 „Menakibu-š-Šafi'ij", od Bejhekija, 2/293-294; „El-Menhedžu-l-ahmed", 1/126-127.

109 Negovo ime je En-Nu'man ibn Sabit Et-Tejmi. Bio je imam hanefijskog mezheba, fakih i mudžtehid. Bio je jedan od četvorice priznatih imama kod Ehlu-s-sunneta. Bio je plemenitog ponašanja, darežljiv, lijepog govora i izgleda. Autor je nekoliko knjiga. Umro je 150. g/h. („El-E'alam", 8/36).

žrtva među stanovnicima dunjaluka, dušu svoju liječim, o, Najmilostiviji."[110]

SE'ID IBNU-L-MUSEJJIB[111]

Jahja ibn Se'id je rekao:

"Se'id ibnu-l-Musejjib je rekao:

"Svojoj porodici sam oporučio tri stvari: Da moju dženazu ne slijedi onaj koji sastavlja (recitira) pjesme u redžzu, niti vatra i da požure sa mnom, jer ako ja imadnem ikakvog dobra kod Allaha, onda je to bolje nego ono što je kod vas."[112]

Abdurrahman ibnu-l-Haris El-Mahzumi je rekao:

"Se'idu ibnu-l-Musejjibu se pojačala bol, pa je kod njeg ušao Nafi' ibn Džubejr da ga obiđe. On je pao u nesvjest, te Nafi' reče: "Okrenite ga (prema kibli)", pa su oni tako i učinili. Nakon toga on je došao sebi i upitao

"Ko vam je naredio da moju postelju okrenete u pravcu kible? Je li Nafi'?"

"Da", odgovoriše oni, pa im se Se'id obrati sljedećim riječima: "Da se nisam okretao prema kibli i da nisam vjerovao, tako mi Allaha, ne bi mi koristilo vaše okretanje moje postelje."[113]

110 „Vesaje-l-'ulema", str.99.

111 Njegovo ime je Se'id ibnu-l-Musejjib ibn Hazn ibn Ebi Vehb El-Mahzumi El-Kureši. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Bio je jedan od uglednih tabi'ina i jedan od sedmorice medinskih fakiha. Poznavao je i hadis i fikh, a uz to je bio skroman (zahid) i pobožan. Živio je od trgovine uljem. Nije primao poklone. Najbolje od svih ljudi je poznavao propise koje je donio Omer ibnu-l-Hattab i njegove presude tako da je dobio nadimak „Omerov prenosilac". Umro je 94. g/h. („El-E'alam", 3/102).

112 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 5/142.

113 Ibid.

SUFJAN ES-SEVRI[114]

Ibnu-l-Mehdi je rekao:

"Kada je bio na samrti on je plakao i očajavao, pa sam ga ja upitao: "O, Ebu Abdillah, zbog čega plačeš?!"

On odgovori:

"O, Abdurrahmane, zbog težine onoga što me zadesilo na samrti. Tako mi Allaha, smrt je teška".

Ja sam ga dodirnuo pa on reče:

"Duša vjernika izlazi uz znojenje, pa ja to priželjkujem", zatim dodade: "Allah je milostiviji od blage samilosne majke, On je Plemeniti i Časni. Kako ću ja voljeti susret sa Njim a mrzim smrt?"

Ja sam tada zaplakao toliko da sam skoro umro od plača. Krio sam svoj plač od njega. Tada on poče govoriti: "Ah,ah... smrt."

Nakon toga reče:

"Dobro došao izaslaniče moga Gospodara."

Zatim je pao u nesvijest i ušutio dok ponovo nije progovorio. Ponovo je pao u nesvijest, tako da sam pomislio da je on umro. Kada je došao sebi, rekao je:

"O, Abdurrahmane, idi do Hammada ibn Seleme i pozovi mi ga. Volio bih da je i on prisutan kod mene."

Zatim reče: "Savjetuj mi da izgovaram riječi "la ilahe illellah"", pa sam ga ja počeo savjetovati. Hammad je došao žureći i bos. Na sebi je imao samo pokrivač za donji dio tijela. Ušao je kod njega a on je bio u nesvijesti. Poljubio ga je među oči i rekao: "Allah te blagoslavio o, Ebu Abdillah."

---

114 Njegovo ime je Sufjan ibn Se'id. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Nosio je naziv „Emiru-l-mu'minine fi-l-hadis" (vladar pravovjernih u hadisu). Bio je prvak svoga vremena u vjerskim znanostima i bogobojaznosti. El-Mensur El-Abbasi nudio mu je da bude kadija pa je on odbio. Autor je djela „El-Džami'u-l-kebir" i „El-Džami'u-s-sagir". Oba ova djela su iz područja hadisa. Imao je jako izrženo pamćenje i učenje napamet. Umro je 161. g/h. („El-E'alam", 3/104).

Tada on otvori oči i reče: "Dobro došao, brate. Budi oprezan i čuvaj se ovoga kraja."[115]

EL-HASAN EL-BASRI[116]

Eban ibn Mahber prenosi o njemu sljedeće:

"Kada je bio na samrti, kod njega je ušla skupina njegovih drugova, pa su mu rekli: "O, Ebu Se'ide, reci nam nešto od čega ćemo imati koristi."

Tada on reče:

"Reći ću vam tri stvari, a nakon toga idite od mene i prepustite me onome čemu sam se posvetio:

- u pogledu onoga što vam je zabranjeno, budite od onih koji se najviše sustežu od toga,
- dok u pogledu onoga što vam je naređeno od dobrih dijela, budite od onih koji će ih najviše praktikovati i znajte da su vaši koraci dvovrsni: jedni idu u prilog vama, a drugi su protiv vas, pa gledajte kuda ujutro i navečer idete."[117]

Ibn 'Avn je rekao:

"Kada je El-Hasan bio na samrti rekao je: "Mi smo Allahovi i Njemu se vraćamo", a zatim je izvadio ruku i pokrenuo je, te je rekao: "Tako mi Allaha ovo je stepen strpljivosti i predanosti Allahu."[118]

---

115 „Sijeru e'alami-n-nubela", 7/250-251.

116 Njegovo ime je El-Hasen ibn Jesar. Njegova kunija je Ebu Se'id. Bio je jedan od tabi'ina. Bio je imam (alim) stanovnicima Basre i veliki učenjak svoga vremena. Bio je jedan od alima, fakiha, od onih koji su bili riječiti, bio je hrabar i pobožan. Govorio je istinu javno. Njegove riječi se prenose kao mudre izreke. Umro je u Basri 110. g/h. („El-E'alam", 2/226).

117 „Hil'jetu-l-evlija'", 2/154.

118 „Vesaje-l-'ulema", str.79.

ER-REBI' IBN HUSEJM[119]

Surejjetu Er-Rebi' je rekla:

"Kada se Er-Rebi'u prikučila smrt njegova kćerka je zaplakala, pa ju je on upitao:

"Kćerkice moja, zašto plačeš? Reci: "O, radosti! Stiglo je dobro!""[120]

Ebu Rebi'a Es-Sa'di je rekao:

"Er-Rebi'u ibn Husejmu je rečeno: "Zar nećeš ostaviti oporuku?"

"Vi znate da ja nemam ni zlatnika ni srebrenjaka, tako da niti je meni ko dužan neki zlatnik ili srebrenjak, niti sam ja nekome dužan, pa se neće sa mnom niko prepirati kod moga Gospodara, azze ve dželle, niti ću se ja prepirati sa nekim", reče on.

Opet mu bi rečeno: "Ostavi opruku!", te on oporuči:

"Moja žena je još mlada, pa kada ja umrem podstaknite je da se uda. Nađite joj dobrog čovjeka. Što se tiče ovoga moga sinčića, pomilujte ga po glavi, jer sam ja čuo Ibn Mes'uda da kaže:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko pomiluje jetima po glavi, za svaku dlaku preko koje mu ruka pređe, imaće svjetlo na Sudnjem danu."

Opet mu neko reče: "Ostavi oporuku!", pa on reče:

"To je ono što oporučuje Er-Rebi' ibn Husejm ulažući svoju posljednju snagu. Prizivam Allaha, azze ve dželle, za svjedoka, a dovoljan je Allah kao Onaj koji će svoditi račun i nagraditi Svoje dobre robove.

---

119 Njegovo ime je Er-Rebi' ibn Husejm. Njegova kunija je Ebu Jezid. Bio je jedan od zahida među tabi'inima. Svoja dobra djela je čuvao u tajnosti. Prenosi hadise od Ibn Mesuda i drugih. Umro je u Kufi za vrijeme vladavine Abdullaha ibn Zijada. („Hil'jetu-l-evlija'", 2/105; „Sifetu-s-safve", 3/59.)

120 „Hil'jetu-l-evlija'", 2/114; isto bilježi i Ibn Ebi Šejbe u svome „El-Musannefu", 3/400.

Zadovoljan sam sa Allahom kao Gospodarem, islamom kao vjerom, Muhammedom, sallallahu alejhi ve sellem, kao poslanikom i Kur'anom kao vodičem."[121]

SE'ID IBN DŽUBEJR[122]

Ebu Bekr El-Hezli je rekao:

"Kada je Se'id ibn Džubejr ušao kod El-Hadždžadža, stao je pred njega i rekao: "Tražim zaštitu od tebe s riječima s kojima je Merjem bint 'Imran tražila zaštitu kod Allaha rekavši: ***"Utječem se Milostivom od tebe, ako se Njega bojiš!"***[123]

Tada ga El-Hadždžadž upita: "Kako se zoveš?"

"Se'id ibn Džubejr (Sretni sin Pobjednika)", odgovori on.

"Ne, nego Šakijj ibn Kusejr (Nesretnik sin Poraženog)!", reče on.

"Moja mati najbolje zna kako se ja zovem", reče Se'id.

"Ti si nesretnik, a i tvoja mati je nesretna!", uzviknu on.

"Gajb (nepoznato) zna neko drugi mimo tebe", reče on.

"Ja ću te otjerati u smrt!", uzviknu El-Hadždžadž, pa Se'id reče: "Onda je moja mati bila u pravu."

El-Hadžddžadž ga upita: "Šta kažeš o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem?"

"On je Vjerovjesnik s kojim je Uzvišeni Allah zapečatio slanje poslanika, putem kojeg je dostavio Objavu, pomoću koga je spasio (ljude) od propasti, vođa upute i Vjerovjesnik milosti", odgovori on.

"A šta kažeš o halifama?", upita on.

---

121 „Vesaje-l-'ulema", str. 71.

122 Njegovo ime je Se'id ibn Džubejr El-Esedi (po vela'u) El-Kufi. Njegova kunija je Ebu Abdillah. Bio je jedan od tabi'ina. Generalno uzevši bio je najučeniji među njima. Porijeklom je Abesinac. Njega je uhvatio Halid El-Kusejri, gradonačelnik Mekke, pa ga je izručio El-Hadžddžadžu koji ga je ubio u Vasitu 95. g/h. („El-E'alam", 3/93)

123 Kur'an, 19:18.

"Nisam ja zadužen za njih. Ja samo želim sačuvati svoju vjeru", odgovori on.

"A koji ti je najdraži?", upita.

"Onaj koji je najboljeg ahlaka, s kojim je njegov Stvoritelj najzadovoljniji i koji se najviše boji Allaha", odgovori on.

"A šta kažeš o Aliji i Osmanu? Hoće li njih dvojica u Džennet ili Džehennem?", upita ga on.

"Kada bih ušao u Džennet i Džehennem i vidio stanovnike i jednog i drugog mjesta, onda bih te obavjestio. Zašto pitaš o stvarima koje su ti gajb?", odgovori on.

Tada El-Hadždždadž reče: "Ja ću te ubiti!"

Se'id na to odgovori: "Allah mi je odredio moj rok, pa ako je moj rok nastupio, onda je to već svršena stvar i nema odlaganja ni jednoga trenutka, a ako nije, onda je Uzvišeni Allah najzaslužniji za to."

El-Hadždžadž naredi: "Vodite ga i ubijte ga!", pa Se'id reče: "Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, kojem ništa nije ravno i da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik. Zapamti ovo dobro El-Hadždžadže kada te sretnem na Sudnjem danu."[124]

SA'D IBNU-R-REBI'[125]

Jahja ibn Se'id je rekao:

"Prilikom Bitke na Uhudu Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je upitao:

"Ko će mi donijeti neku vijest o Sa'du ibnu-r-Rebi'i?"

124 „Šezeratu-z-zeheb", 1/384-385.

125 Njegovo ime je Sa'd ibnu-r-Rebi' ibn 'Amr. Potječe iz plemena Benu-l-Haris ibnu-l-Hazredž. Bio je jedan od uglednih ashaba. Bio je jedan od plemenskih starješina na prisezi na 'Akabi. Učestvovao je u Bici na Bedru, a kao šehid je pao u Bici na Uhudu 3. g/h. („El-Ealam", 3/85).

Neki čovjek tada reče: "Ja ću, Allahov Poslaniče", pa je otišao obilazeći poginule.

Kada je došao do Sa'da ibnu-r-Rebi'e, on ga upita:

"Šta ti je?"

"Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, me je poslao da mu donesem neke vijesti o tebi", odgovori on.

Tada Sa'd reče:

"Idi njemu i prenesi mu moj selam. Obavjesti ga da sam proboden dvanaest puta i da su moji protivnici mrtvi. Obavjesti svoj narod da nemaju opravdanja kod Allaha ako Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bude ubijen, a među njima bude iko živ."[126]

ABDULLAH IBNU-L-MUBAREK[127]

El-Hasen ibnu-r-Rebi' je rekao:

"Čuo sam Ibnu-l-Mubareka koji je bio na samrti, kada mu je Nusajr prišao rekao: "O, Ebu Abdurrahmane, reci "La ilahe illellah"", da kaže:

"O, Nusajre, ti vidiš koliko ja mogu govoriti, pa ako čuješ da sam to već rekao, onda nemoj to ponavljati sve dok ne čuješ da sam ja nakon toga nešto drugo rekao, jer su oni[128] voljeli da to budu posljednje čovjekove riječi."[129]

126 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 3/523; „Sifetu-s-safve", 1/481.

127 Njegovo ime je Abdullah ibnu-l-Mubarek ibn Vadih El-Hanzali (po vela'u) Et-Temimi El-Mervezi. Njegova kunija je Ebu Abdirrahman. Bio je hafiz hadisa, šejhu-l-islam, mudžahid, trgovac, autor brojnih djela i putnik. Svoj život je proveo u putovanju idući na hadždž, u džihad i u tgovinu. Ovladao je hadisom, fikhom, arapskim jezikom i historijom, a bio je hrabar i darežljiv. Umro je 181. g/h. („El-E'alam", 4/115).

128 Vjerovatno misli na ashabe. (op. prev.)

129 „Sifetu-s-safve", 4/146.

MALIK IBN DINAR[130]

Ammare ibn Zazan je rekao:

"Kada je Malik ibn Dinar bio na samrti rekao je: "Da ne želim učiniti ono što niko prije mene nije učinio, oporučio bih svojoj porodici da mi, kada umrem, svežu ruke uz vrat i tako krenu sa mnom sve dok ne budem ukopan, kao što se radi sa odbjeglim robom, pa ako me moj Gospodar upita (zašto sam to učinio), reći ću mu: "O, Gospodaru, nikada nisam bio zadovoljan samim sobom ni koliko treptaj oka."[131]

Hazm El-Kajti'i je rekao:

"Ušli smo kod Malika ibn Dinara koji je bolovao od bolesti od koje je i umro, dok se borio protiv samog sebe, pa je podigao svoju glavu prema nebu i rekao:

"O, Allahu, Ti znaš da ja nikada nisam volio boravak na dunjaluku zbog intimnog odnosa, niti zbog jedenja dobre hrane."[132]

ABDU-L-MELIK IBN MERVAN[133]

El-Medaini je rekao:

"Kada je Abdu-l-Melik bio siguran da će umrijeti rekao je: "Tako mi Allaha, volio bih da sam od svoga rođenja, pa sve do danas bio hamal (nosač)."

130 Njegovo ime je Malik ibn Dinar. Njegova kunija je Ebu Jahja El-Basri. Jedan je od prenosilaca hadisa. Bio je jako pobožan, jeo bi ono što je svojim rukama zaradio, prepisivao je mushafe za novčanu naknadu. Umro je u Basri 131. g/h. („El-E'alam", 5/260).

131 „Sifetu-s-safve", 3/288.

132 „Sifetu-s-safve", 3/287-288; „Hil'jetu-l-evlija'", 2/361.

133 Njegovo ime je Abdu-l-Melik ibn Mervan. Njegova kunija je Ebu-l-Velid. Bio je jedan od velikih halifa, fakih i pobožan (abid). Izazivao je stahopoštovanje. Iza sebe je ostavio više značajnijih djela, kao što je prevođenje Divana (Državnih registara) na arapski jezik i pisanje tačaka i hareketa (damma, fetha, kesra, tenvin, sukun) iznad harfova. Umro je u Damasku 86. g/h. („El-E'alam", 4/165.)

Nakon toga svojim sinovima je oporučio da se boje Allaha, zabranio im da se razilaze rekao:

"Sinovi moji budite čestiti, u ratu budite strpljivi, a u dobru budite primjer, jer rat neće ubrzati smrt prije njenog vremena, dok će dobro biti nagrađeno i spominjat će se. "Sladite" kada bude "gorko", olakšavajte kada bude teško i budite onakvi kao što Ibn Abdu-l-E'ala Eš-Šejbani u stihovima kaže:

"Kada se strelice zajedno sakupe,
pa onaj koji ih u bijesu
rukom hjedne slomiti,
one će jake biti
i neće se dati lomiti.
A ako se one razdvoje,
onda se, tako razdvojene,
vrlo lahko prelome."

O, Velide, boj se Allaha u pogledu onoga što ti ostavljam iza sebe...", sve dok nije rekao:

"Pazi na Hadždžaha i iskaži mu poštovanje, jer vam je on pripremio put do položaja koji zauzimate. El-Velide, on je tvoja sablja i tvoja desna ruka protiv onih koji ti se suprostavljaju, pa nemoj da čujem da iko govori išta o njemu. Ti trebaš njega više nego on tebe. Kada umrem pozovi ljude da dadnu prisegu, pa ko pokaže (zavrti) ovako glavom, onda i ti njemu pokaži ovako sabljom."

Neko je rekao:

"Kada je Abdu-l-Melik bio na samrti kod njega je ušao njegov sin El-Velid, pa je Abdulmelik citirao sljedeće stihove:

"Koliko je ljudi koji
bolesnog obilaze
samo zbog toga da vide
hoće li uskoro da umre!"

El-Velid je tada zaplakao, pa mu je Abdu-l-Melik rekao:

"Šta je to?! Zar plačeš poput ropkinje?! Kada umrem onda budi uzdignut, obuci tigrovu kožu i opasaj sablju o rame. Ko ti se suprostavi odsjeci mu glavu, a ko bude šutio umrijeće sa svojom bolesti."[134]

'Imran ibn Musa El-Mueddib je rekao:

"Prenosi se da je Abdu-l-Melik ibn Mervan, kada je osjetio da mu se prikučila smrt, rekao: "Uzdignite me na visoko mjesto", pa su tako i postupili s njim. Kada je osjetio blagi povjetarac, rekao je: "O, dunjaluče, kako li si ti lijep! Onaj ko je na tebi velik, mali je. Mnogi na tebi su bezvrijedni. Mi smo tobom, doista, bili zavarani."

Zatim je citirao sljedeće stihove:

"Ako me budeš pitao,
Tvoje pitanje, ja Rabbi,
meni će patnja biti,
a ja nemam snage
da je mognem podnijeti.
A ako oprostiš,
pa ti si Gospodar koji oprašta
grješniku grijehe njegove
koji ih ima puno poput prašine."[135]

134 „Tarihu-l-hulefa", str.220.

135 „Vesaje-l-'ulema", str.83.

HARUN ER-REŠID[136]

Ibn Kesir kaže:

"Er-Rešid je, još dok je bio u Kufi, vidio jedan san koji ga je prestravio i zabrinuo. Kod njega je ušao Džibril ibn Bahtišu'a, pa ga je upitao:

"Šta ti je, o, Vladaru pravovjernih?"

On odgovori:

"Vidio sam šaku u kojoj je bila crvena zemlja, koja je izašla ispod moga kreveta i nekoga kako govori: "To je Harunova zemlja."

Džibril ga je utješio da to nije ništa rekavši mu: "To si zbrkani snovi koji nastaju kao produkt nekog razmišljanja, pa zaboravi to, Vladaru pravovjernih."

Kada je Harun krenuo uputivši se prema Horosanu i prošao pored Tusa, zadesila ga je bolest, te je se prisjetio svoga sna, pa ga je to uznemirilo. Upitao je Džibrila:

"Teško tebi, sjećaš li se šta sam ti pričao o mome snu?"

"Svakako", odgovori on.

Er-Rešid pozva slugu Mesrura i reče mu: "Donesi mi ove zemlje." On mi je donio crvenu zemlju u svojoj ruci. Kada ju je ugledao rekao je: "Tako mi Allaha, ovo je ona šaka koju sam vidio i zemlja koja je u njoj bila."

Tada Džibril reče: "Tako mi Allaha nisu prošle ni tri noći a on je umro. Prije smrti je naredio da mu se iskopa kabur u kući u kojoj se nalazio. To je bila kuća Humejda ibn Ebi Ganima Et-Taija. Gledao bi u svoj kabur i govorio: "O, čovječe, doći ćeš tamo."

136 Njegovo ime je Harun ibn Muhammed El-Abbasi. Njegova kunija je Ebu Džafer. Bio je peti halifa abasijske države u Iraku, a ujedno i najpoznatiji. U njegovo vrijeme država je doživjela procvat. Poznavao je književnost, historiju Arapa, hadis i fikh. Jedne godine bi obavljao hadždž, a druge bi se borio na Allahovom putu. Učestvovao je u mnogim bitkama sa bizantijskim vladarima. On je uzrok tragedije Bermekija. Umro je 193. g/h. („El-E'alam", 8/64)

Zatim je naredio da uče Kur'an u njegovom kaburu. Oni su ga učili sve dok nisu proučili hatmu, a on se nalazio tom prilikom na ivici kabura. Kada mu se prikučila smrt, sjeo je podavijenih nogu podbacivči pod njih kraj ogrtača, da bi dobio neku vrstu naslona i tako sjedeći trpio je smrtne tegobe. Neko od prisutnih mu je rekao: "Kada bi legao, bilo bi ti lakše."

On se tada nasmijao, a zatim rekao: "A zar nisi čuo za stihove:

"Ja sam od onih ljudi
koji su časni,
kojima nedaće prkos
i stpljivost povećavaju."[137]

El-Mes'udi je rekao: "Kada se Er-Rešidu povećala bolest i kada je jako oslabio, te kada su ljudi počeli širiti vijest o njegovoj smrt, naredio je da mu se donesu ćefini, pa je odabrao neke od njih. Naredio je da se iskopa kabur, pa kada je pogledao u njega rekao je: ***"...bogatstvo moje mi nije od koristi, snage moje nema više!"***[138]

Nakon toga je rekao: "Sve što je stvoreno, to će umrijeti. Sve što je novo, to će se istrošiti. Vidite šta je mene zadesilo, zato vam oporučujem tri stvari: Da čuvate povjerene stvari (emanet), da savjetujete vaše vladare i da budete jedinstveni. Gledajte Muhammeda i Abdullaha, i ko od njih nepravedno napadne na drugoga, onda ga odvratite od njegovog nepravednog napadanja, prikažite mu to ružnim, kao i njegovo kršenje date prisege."[139]

Ibn Kesir je rekao:

"Kaže se da je on samrti rekao: "O, Allahu, daj da se okoristimo (našim) dobročinstvom i oprosti nam naše loše postupke. O, Ti, koji ne umireš, smiluj se onome koji umire."[140]

137 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/221-222; „Tarihu-l-hulefa'", str. 296.
138 Kur'an, 69:28-29.
139 „Murudžu-z-zeheb", 3/375-376.
140 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/230.

EL-ME'MUN IBN ER-REŠID[141]

El-Mes'udi je rekao:

"(El-Me'mun) je odsjeo kod izvora Bedendun. Zadivila ga je hladnoća njegove vode, kao i njena bistrina, te ljepota mjesta i mnoštvo zelenila. Ugledao je u vodi ribu koja je ličila na srebrenu polugu. Ona mu se jako dopala, ali niko nije mogao da zaroni u izvor, zbog toga što je bio jako hladan. Zato je nudio sablju onome ko je uhvati. Njegov sobar je sišao, ulovio je i popeo se do njega. Riba mu se otela i pobjegla u vodu, ali je usput pokvasila El-Me'munova prsa i vrat. Njegova odjeća se natopila vodom. Sobar je sišao po drugi put i ponovo je uhvatio, tada El-Me'mun reče: "Odmah je ispržite!"

Zatim se počeo tresti od hladnoće, pa su ga umotali u pokrivače, ali on se i dalje tresao i vikao. Naložili su oko njega vatru i donijeli mu ribu. On je nije ni okusio zbog toga što se zabavio samim sobom. Nakon što je došao malo sebi poslije teške agonije, upitao je šta znači ime tog mjesta na arapskom, pa mu je rečeno da to znači: "Opruži svoje noge."

Počelo ga je hvatati sujevjerje, pa je upitao za naziv mjesta. Rečeno mu je da se zove Rakka. Prilikom njegovog rođenja nagovješteno je da će umrijeti u Rakki, pa se zbog toga klonio da dođe u Rakku iz straha od smrti. Kada je to čuo od Bizantinaca, shvatio je da mu se bliži kraj, te je postao očajan i rekao: "O, Ti, čija vlast ne nestaje, smiluje se onome čija vlast nestaje."[142]

141 Njegovo ime je Abdullah ibn Harun Er-Rešid. Njegova kunija je Ebu-l-'Abbas. Bio je sedmi halifa abasijske države u Iraku, kao i jedan od velikih i čuvenih vladara po svome načinu života, znanju i veličini vlasti. Dopustio je slobodu govora naučnim istraživačima, onima koji su vodili diskusije i filozofima. Za vrijeme njegova života pojavilo se iskušenje vezano za pitanje stvorenosti Kur'ana. Umro je 218. g/h. („El-E'alam", 4/142):
142 „Murudžu-z-zeheb", 4/44.

EL-MU'TESIM BILLAHI[143]

Es-Sujuti je rekao:

"Priča se da je on na samrti rekao:

"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili..."[144]

Isto tako je rekao: "Da sam znao da ću ovako kratko živjeti, ne bih to uradio."

Također je rekao: "Ja sam najmlađi čovjek."

Kada mu se prikučila smrt počeo je govoriti: "Nestalo je lukavstvo i nema ga više."

Također je rekao: "O, Allahu, Ti znaš da ja strahujem od Tebe zbog svojih djela, a ne strahujem od Tebe zbog Tvojih djela. Molim Te zbog Tvojih, a ne zbog svojih djela."[145]

EL-VASIK BILLAH[146]

Ibn Kesir kaže:

"Kada mu se prikučila smrt, počeo je ponavljati sljedeće stihove:

143 Njegovo ime je Muhammed ibn Harun Er-Rešid. Njegova kunija je Ebu Ishak. Bio je jedan od značajnijih abasijskih halifa. Kao mali nije htio učiti tako da je odrastao, a slabo je znao čitati. Osvojio je Amuriju i izgradio Samaru. Umro je 227. g/h. („El-E'alam", 7/127.)

144 Kur'an, 6:44.

145 „Tarihu-l-hulefa", str.336 ; „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/309.

146 Njegovo ime je Harun ibn Muhammed ibn Harun Er-Rešid El-'Abbasi. Njegova kunija je Ebu Dža'fer. Bio je jedan od halifa abasijske države u Iraku. Stavljao je islamske učenjake na kušnju zbog pitanja stvorenosti Kur'ana. Jednu grupu je zatvorio, a drugu pogubio. Pretjerano je volio žene. Dobro je poznavao književnost, porijekla (Arapa) i muziku. Umro je 232. g/h. („El-E'alam", 8/62.)

"Smrt će sve ljude zadesiti
tako da ni običan čovjek,
a ni vladar neće ostati.
Onome ko malo ima,
prilikom rastanka s ovim svijetom,
neće to štetiti,
niti će vladarima koristiti
ono što su posjedovali."

Naredio je da se uklonu sagovi, što je i učinjeno, pa je svoj obraz prislonio na zemlju i počeo govoriti:

"O, Ti, čija vlast ne nestaje, smiluj se onome čija vlast nestaje."[147]

EL-MU'TEDID BILLAH[148]

El-Mes'udi je rekao:

"Nisu bili sigurni da je El-Mu'tedid umro, pa je prišao liječnik da mu provjeri puls. Tada on otvori oči i udari liječnika nogom u prsa. On se prostre po zemlji i umre.

U tom momentu umro je i El-Mu'tedid.

Na samrti je citirao sljedeće stihove:

"Uživaj u dunjaluku,
jer na njemu nećeš ostati.

147 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/323.

148 Njegovo ime je Ahmed ibn Talha. Njegova kunija je Ebu-l-Abbas. Bio je jedan od abasijskih halifa. Ispoljio je hrabrost i odvažnost u ratovima protiv stranaca i beduina još kao mladić.
Bio je jako hrabar, odlučan, izazivao je strahopoštovanje, uspostavio pravdu, trošio imetak (na Allahovom putu), popravio stanje (u državi), obavljao je hadždž, borio se na Allahovom putu, družio se sa muhaddisima, uglednim i pobožnim ljudima. Umro je 289. g/h. („El-E'alam", 1/140).

Uzmi ono bistro sa njega,
ako ga ima,
a ostavi se onoga mutnoga.
Nikako se u vrijeme ne pouzdavaj,
jer sam se ja na njega oslonio,
pa mi to nije ostavilo vremena,
niti mi je pravo moje sačuvalo.
Ubio sam velike junake
među ljudima,
i nisam ostavio neprijatelje,
niti sam odugovlačio ljude zbog sumnje.
Očistio sam kuću vladarevu
od svakoga ko na nju pretendira,
protjerao ih zapadno i rastrgao istočno."[149]

ES-SEJJID EL-HUMEJRI[150]

Ebu Davud i Isma'il ibn Es-Sahir navode da su prisustvovali Es-Sejjidovoj smrti u Vasitu, kojeg je zadesila šuga, pa je on sjeo i rekao:

"O, Allahu, zar je ovo moja nagrada zbog toga što sam volio Muhammedovu, sallallahu alejhi ve selleme, porodicu?"

To kao da je bila vatra, pa se najedanput ugasila.[151]

149 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/100; „Tarihu-l-hulefa'", str. 374.

150 Njegovo ime je Muhammed ibn Vuhejb. Njegova kunija je Ebu Dža'fer. Bio je rođeni pjesnik koji je iza sebe ostavio mnogo poezije. Spadao je među pjesnike abasijske države. Zarađivao je putem hvalospjevova vladarima. Bio je prošitski orijentisan. Imao je nasljedstvo u Ehlu-l-bejtu. Bio je jako narcisoidan. Umro je 225. g/h. („El-E'alam" 7/134).

151 „Tedžridu-l-egani", 2/883.

IBRAHIM EL-MUSILI[152]

Priča se da je Er-Rešid uzjahao magarca i došao kod Ibrahima, a on je sjedio u bakrenoj banjici. Er-Rešid ga upita: "Kako si, Ibrahime?"

Ibrahim odgovori: "Tako mi Allaha, baš onako kao što pjesnik kaže:

"Bolestan, čak je i bližnjima dosadio,
prepustili su ga ljekaru i vidaru."

Tada Er-Rešid reče: "Mi smo Allahovi."

Potom je izašao. Samo što se malo udaljio, čuo je kako je neko vrisnuo zbog njegove smrti.[153]

EBU-L-'ATAHIJE[154]

Kada je Ebu-l-'Atahije bio na samrti upitan je: "Šta želiš?", pa on reče:

"Želio bih da mi dođe iskusan čovjek, stavi mi svoja usta na moje uho i zapjeva mi sljedeće:

152 Njegovo ime je Ibrahim ibn Mahan Et-Tejmi (po vela'u). Njegova kunija je Ebu Ishak En-Nedim. Bio je jedinstven u svome vremenu po poznavanju muzike i komponovanju novih melodija. Bio je pjesnik, jedan od halifinih prisnih prijatelja. Zauzimao je ugledno mjesto među njima. Umro je u Bagdadu 188. g/h. („El-E'alam", 1/58.)

153 „Tedžeridu-l-egani", 2/671.

154 Njegovo ime je Isma'il ibnu-l-Kasim El-'Ajni El-'Anezi (po vela'u). Njegova kunija je Ebu Ishak. Bio je pjesnik koji je iza sebe ostavio mnogo poezije. Bio je inteligentan. Njegova poezija je bila zadivljujuća. Ubraja se u značajnije, novije arapske pjesnike. Puno je govorio o zuhdu. Umro je u Bagdadu 211. g/h. („El-E'alam", 1/321).

"Pojavit će se prilikom moga spomena
i ljubav moja će se zaboraviti.
Nakon mene će o tome
prijatelj prijatelju pričati.
Kada moje vrijeme dođe,
onda je malo koristi
od onih koji plaču."[155]

Ebu-l-'Atahije je, dok je bio bolestan od bolesti od koje je i umro, rekao svojoj kćerci: "Kćerkice moja, oplači svoga oca i iskaži žalost za njim sa ovim stihovima", pa je ona citirala sljedeće stihove:

"Istrošenost se
sa mojim izgledom poigrala,
ljubav sam u grob ukopao
ispod bedema mojih briga.
Istrošenost se uz moje tijelo priljepila,
pa mi je snaga oslabila;
istrošenost je neodvojiva
od moga bivstvovanja."[156]

LEJLA EL-AHILIJJE[157]

Spominje se da se Lejla El-Ahilijje vraćala sa nekog putovanja, pa je prošla pored kabura Tevbe ibnu-l-Humejjira, a sa njom je bio njen muž. Ona je bila u nosiljci na devi, pa je rekla: "Tako mi Allaha, neću krenuti dalje sve dok ne nazovem selam Tevbi."

155 „Tedžeridu-l-egani", 2/503.

156 Ibid.

157 Njeno ime je Lejla bint Abdillah iz plemena Benu 'Amir ibn Sa'sa'a. Bila je pjesnikinja, rječita, pametna i lijepa. Postala je poznata po događaju sa Tevbom Ibnu-l-Humejjirom. Umrla je 80. g/h. („El-E'alam", 5/249).

Muž ju je pokušao spriječiti od toga, ali ona se nije pokoravala i uporno je insistirala na tome. Kada je vidio da joj ništa ne može, on ju je pustio. Ona se popela na brežuljak na kojem se nalazio Tevbin kabur i rekla: "Es-Selamu alejke, o,Tevba."

Zatim se okrenula ljudima i rekla:

"Nisam znala da je ikada išta slagao do sada.

"Oni upitaše: "Kako to?"'[158]

Ona reče: "A zar on nije rekao:

"Kada bi Lejla El-Ahilije
meni selam nazvala,
a iznad mene prašina
i nadgrobna ploča bila,
na selam bih radosno odgovorio
ili bi se krik sadin[159]
iz unutrašjosti kabura začuo"?

Šta mu je pa mi ne odgovara na selam kao što je rekao?!"

Pored kabura bila je skrivena sova. Kada je ugledala nosiljku na devi i kako se ljulja, uplašila se i zaletila se devi u lice. Deva se uplašila, pa je zbacila sa sebe Lejlu na glavu. Ona je istog trena umrla i ukopana je pored njega.[160]

158 Bilo im je čudno kako je mrtav mogao slagati. (op. prev.)

159 To je ptica poput sove za koju su Arapi smatrali da izlazi iz glave ubijenog i viče: „Napojite me! Napojite me!", sve dok se ne izvrši osveta.

160 „Tedžridu-l-egani", 3/1295-1296.

ZURRUMME[161]

Kada mu se prikučila smrt rekao je: "Ja sam samo pola starca, imam samo četrdeset godina", pa je spjevao sljedeće stihove:

"O, Ti, koji dušu uzimaš
kada je na samrti,
o, Ti, koji grijehe praštaš,
molim Te od Vatre
da me sačuvaš."[162]

UMEJJE IBN EBI-S-SALT[163]

Ibn Kutejbe je rekao: "Kada mu se prikučila smrt rekao je:

"Svaki život,
ma koliko trajao,
jednom će nestati.
Kamo sreće da sam,
prije nego sam to shvatio,
po vrhovima brda
divokoze čuvao."[164]

---

161 Njegovo ime je Gajlan ibn 'Ukbe El-'Adevi. Njegova kunija je Ebu-l-Haris. Bio je pjesnik, jedan od značajnijih u drugoj kategoriji svoga vremena. Većina njegove poezije predstavlja pjevanje o ljubavi prema nekoj ženi i oplakivanje osoba. Odlikovao se izvrsnom upotrebom metafore. Volio je Mejju El-Menkurijju i postao je poznat po tome. Iza sebe je ostavio jedan veliki divan poezije. Umro je 117. g/h. („El-E'alam", 5/124.)

162 „Šezeratu-z-zeheb", 2/14.

163 Njegovo ime je Umejje ibn Abdillah Ebi-s-Salt Es-Sekafi. Bio je pjesnik iz predislamskog doba, mudar. Bio je upoznat sa drevnim knjigama, oblačio je asketsku odjeću iz pobožnosti. Htio je primiti islam, pa kada je saznao za smrt svoga daidžića u Bici na Bedru, odustao je od toga.
O njemu se prenosi dosta vijesti. Njegova poezija spada u prvu kategoriju. Umro je 5. g/h. („El-E'alam", 2/32).

164 „Eš-Ši'ru ve-š-šu'ara'", 1/461.

Muhammed ibn Isma'il prenosi od svoga oca, a on od svoga, a on od svoga oca da je rekao:

"Čuo sam Umejju ibn Ebi-s-Salta da je na samrti jedno duže vrijeme bio bez svijesti, pa nakon što je došao sebi, podigao je pogled prema plafonu i rekao:

"Odazivam se vama dvojici! Odazivam se vama dvojici! Eto mene kod vas dvojice! Nemam porodice koja me može zaštititi, niti imetka koji će me iskupiti."

Nakon toga ponovo je duže vremena bio bez svijesti, pa kada je došao sebi ponovio je ove stihove i ispustio dušu."[165]

BEŠŠAR IBN BURD[166]

Pozvao je El-Mehdija ibn Nehika i naredio mu da izbičuje Beššara. On je udaran pred njim na palubi bojnog broda sa 70 udaraca koji su ga dokrajčili. Kad god bi ga udario, on bi govorio: "Joj!", pa mu neko reče:

"Pogledaj njegovog otpadništva o, Vladaru pravovjernih! On govori: "Joj!", umjesto "bismillah!"[167]

Tada Beššar reče: "Teško tebi, je li to hrana pa da spomenem Allahovo ime?!"

Neko drugi mu reče: "Zašto nisi rekao "el-hamdu lillah"[168]?!"

"Da li je to blagodat, pa da zahvaljujem Allahu na njoj?!", reče on.

---

165 „'Ujunu-l-ahbar", 2/310.

166 Njegovo ime je Beššar ibn Burd El-'Ukajli (po vela'u). Njegova kunija je Ebu Mu'az. Općenito jedan je od najboljih arapskih pjesnika. Bio je slijep. Živio je u periodu i emevijske i abasijske države.
Njegova poezija većinom spada u prvu kategoriju. Optužen je zbog otpadništva od vjere pa je umro od udaraca bičem. Ukopan je u Basri 167. g/h. („El-E'alam", 2/52).

167 U ime Allaha. (op. prev.)

168 Hvala Allahu. (op. prev.)

Nakon što ga je izbičevao sa 70 udaraca, vidjelo se da će umrijeti, pa je bačen na brod i tako umro. Potom je bačen u široko pješčano korito rijeke. Nakon toga došla je njegova porodica pa su ga odnijeli u Basru i tamo ga ukopali.[169]

Kaže se: "Kada je izbičevan i bačen na brod rekao je: "Kad bi me moglo vidjeti živahno oko moga oca koji je rekao:

"Beššar ibn Burd
je jarac slijepi na lađi. "[170]

EL-HUTAJ'E[171]

Kaže se: "Kada se El-Hutaj'u prikučila smrt oko njega se iskupili ljudi i rekli mu: "O, Ebu Mulejke, ostavi oporuku!"

"Teško poeziji od onoga koji je loše prenosi!", reče on, pa oni rekoše: "Ostavi opruku, Allah ti se smilovao o, El-Hutaj'e."

Tada on upita: "Ko je rekao ovo:

"Kada strijelci lukove nategnu,
oni zacvile
poput majke kad dijete izgubi
koju smrt njegova zaboli"?"

169 „Tedžridu-l-egani", 2/404.

170 Ibid.

171 Njegovo ime je Džervel ibn Evs El-'Absi. Njegova kunija je Ebu Mulejke. Bio je pjesnik koji je živio u predislamskom dobu, ali i u periodu pojave islama. Znao je žestoko ismijavati druge u svojoj poeziji.
Skoro niko nije bio pošteđen njegovog jezika. Puno je ismijavao Ez-Zuberkana ibn Bedra, pa se on požalio na njega Omeru ibn-l-Hattabu. Omer ga je zatvorio u Medini, te mu se on umiljavao stihovima.
Nakon toga on ga je pustio i zabranio mu da ismijava ljude. Umro je 45. g/h. („El-E'alam", 2/118).

"Eš-Šemah", odgovoriše oni.

Tada on reče: "Prenesite Gatafanu da je on najbolji arapski pjesnik."

"Teško tebi! Zar je to oporuka?! Daj oporuku!", rekoše oni, a on će na to: "Prenesite Dabi'ovoj[172] porodici da je on pjesnik zato što je spjevao:

"Sve što je novo
slast svoju ima,
s tim da u novini smrti
ja slasti nisam vidio."

Oni mu rekoše: "Teško tebi, ostavi oporuku u onome od čega ćeš imati koristi!"

On im reče: "Prenesite porodici Imru'u-l-Kajsa da je on najbolji arapski pjesnik koji je spjevao sljedeće:

"Kakva li je noć čije zvijezde
kao da su sa svakom devom
koja mlijeka slabo daje
za Jezbul privezane!"

"Boj se Allaha i pusti to!", rekoše oni.

On im reče: "Prenesite Ensarijama da je njihov drug najbolji pjesnik među Arapima koji je spjevao sljedeće:

"Mrakom zaodjeveni
kako njihovi psi
zube ne bi pokazivali,
za nastupajuću tminu
neće biti pitani."

172 Njegovo ime je Dabi' ibnu-l-Haris El-Berdžemi El-Jerbu'i. Bio je pjesnik. Porijeklom je iz plemena Benu Temim.

Oni mu rekoše: "To ti ništa ne koristi, nego reci nešto drugo", pa on reče:

"Poezija je teška,
a njene ljestve visoke,
ako se njima počne penjati
onaj koji je ne poznaje,
noga će mu se omaknuti
i odvesti ga u ponor provalije.
Htjet će se lijepo izraziti,
pa će njegov govor nejasan biti."

"Opet o istome govoriš!", povikaše oni.

A on im se obrati stihovima:

"Nekada sam jak oslonac bio
i oštrica protiv ogorčenog protivnika,
moja duša je prisutna,
a malo nedostaje da to ne bude."

Tada ga oni upitaše: "O, Ebu Mulejke, treba li ti šta?"

"Ne", odgovori on i dodade: "Nego ja očajavam zbog dobrog hvalospjeva kojim se hvali onaj koji to ne zaslužuje."

Zatim ga oni upitaše: "A ko je najbolji pjesnik?"

On rukom pokaza na svoja usta i reče: "Ovaj kamenjar ako želi dobro", pa pusti suzu plačući. Oni mu rekoše: "Reci: "La ilahe illellah"", a on reče:

"Ona, dok je udaljenost
i bojazan ispunjava,
govori: "Gospodaru svome,
od njih se utječem."

Upitaše ga: "Šta kažeš za svoje robove?"

On im odgovori: "Oni su robovi i takvi će i ostati sve dok se dan i noć smjenjuju."

Oni insistiraše: "Oporuči, onda, nešto siromašnima!"

"Oporučujem im da budu uporni kada od nekoga traže, jer je to trgovina koja neće propasti, a onome, od koga traže, teško će mu ih biti odbiti", reče on.

Oni ga upitaše: "A šta kažeš o svome imetku?"

"Ženskom djetetu pripada koliko i muškom", reče on.

Oni mu prigovoriše na to riječima: "Allah, azze ve dželle, nije tako propisao za ženske osobe!", a on im odvrati: "Ali ja sam tako odredio!"

"A šta oporučuješ jetimima?", upitaše oni.

"Jedite njihove imetke", odgovori on.

"Imaš li još šta oporučiti mimo toga?", upitaše oni.

"Da", odgovori on i dodade: "Uzjašite me na magarca i pustite me da ga jašem sve dok ne umrem. Plemenit čovjek ne umire na svojoj postelji, a magarac je jahalica na kojoj još nikad plemenit čovjek nije umro."

Oni su ga posjeli na magarca pa bi ga vodali tamo-amo sve dok nije umro citirajući stihove:

"Nema nikoga
ko bolove više
od Hutaj'a osjeća!
Sinovima svojim
se izrugivao,
i El-Murejji se izrugivao,
zato je zbog svoga izrugivanja
na magarcu skončao."[173]

173 „Tedžridu-l-egani", 1/236-237.

DŽEMIL BUSEJNE[174]

Zubejr ibn Bekkar prenosi od ‘Abbasa ibn Sehla Es-Sa’idija da je on ušao kod Džemila koji je bio na samrti, pa ga je Džemil upitao:

“Šta misliš o čovjeku koji nikada nije pio alkohol, koji nikada nije učinio blud, koji nije krao, niti nekoga ubio i koji svjedoči da nema boga osim Allaha?”

‘Abbas mu odgovori:

“Smatram da će se on spasiti i nadam se da će ući u Džennet. A za koga si to pitao?”

“Za sebe”, odgovori on.

“Allah, Allah! Nisam mislio da si čist znajući da si prožet ljubavlju prema Busejni već dvadeset godina!”, uzviknu on.

Džemil reče:

“Neka me ne obuhvati Muhammedov, sallallahu alejhi ve sellem, šefa’at, a ovo mi je prvi dan na budućem svijetu i zadnji na ovome, ako sam ikada na nju na nedozvoljen način ruku stavio.”

Nismo ni omrkli, a on je već umro.”[175]

174 Njegovo ime je Džemil ibn Abdullah ibn Ma’mer El-’Uzri. Njegova kunija je Ebu Omer. Bio je pjesnik, jedan od arapskih ljubavnih pjesnika. Bio je zaljubljen u Busejnu, jednu od djevojaka iz njegovog plemena, toliko da su ljudi o njima dvoma pričali. Njegova poezija bila je prožeta romantikom.
Najviše je pjevao o ljubavi prema ženama. Umro je 82. g/h. („El-E’alam“, 2/138).

175 „El-Bidaje ve-n-nihaje“, 9/48.

EBU NUVAS[176]

Muhammed ibn Ibrahim El-Katib je rekao:

“Ušli smo kod Ebu Nuvasa da ga obiđemo prilikom bolesti od koje je poslije i umro. Sa nama je bio Salih ibn Alijj El-Hašimi. Salih mu reče: “Pokaj se Allahu, o, Ebu Alija, jer ti je ovo prvi dan na budućem svijetu, a posljednji na ovome. Od Allaha te dijeli samo koji trenutak.”

Ebu Nuvas reče:

“Ispravite me (u sjedeći položaj)!”, pa su ga oni ispravili, te on reče:

“Zar meni govoriš da se bojim Allaha?! Hammad ibn Seleme mi je pričao od Jezida Er-Rikašija, a on od Enesa ibn Malika, radijallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: *“Moj šefa’at pripada velikim griješnicima od moga ummeta.”*

Zar misliš da ja neću biti jedan od njih?

Hammad ibn Seleme mi je također pričao, prenoseći od Sabita, a on od Enesa, sljedeće:

“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: *“Neka niko od vas ne umire osim sa lijepim mišljenjem o Allahu, jer je lijepo mišljenje o Allahu cijena Dženneta.”*“[177]

176 Njegovo ime je El-Hasen ibn Hani El-Hakemi (po vela’u). Bio je pjesnik Iraka svoga vremena.
Bio je u kontaktu sa abasijskim halifama. Neke od njih je pohvalio. Otputovao je u Damask, a iz njega u Egipat. Pohvalio je dobrostivog egipatskog Vladara. Nakon toga vratio se u Bagdad i tu ostao živjeti.
Dobro je poznavao arapski jezik. Komponovao je stihove u svim vrstama poezije, a njegova najbolja poezija bila je anakreonska (vinska) pjesma. Umro je 198. g/h. („El-E’alam“, 2/225).

177 „Behdžetu-l-mudžalis“, 3/375.

HAJSEME IBN ABDURRAHMAN[178]

Od Muhammeda ibn Halida se prenosi da je rekao:

"Nije se znalo koliko Hajseme uči Kur'an sve dok se nije rezbolio, pa mu je došla njegova žena, sjela ispred njega i zaplakala. On joj se obrati riječima: "Zašto plačeš? Smrt je neminovnost." Žena reče: "Nakon tebe svi muškarci su mi zabranjeni."[179] Onda joj Hajseme reče: "Nisam želio da se ne udaješ nizakoga, nego sam se bojao da se ne udaš samo za jednog čovjeka, za moga brata Muhammeda ibn Abdurrahmana. On je čovjek koji griješi, pije alkohol, pa ne bih želio da pije u mojoj kući (nakon moje smrti) kada se u njoj cijeli Kur'an učio svaka tri dana."[180]

MUHAMMED IBN VASI'[181]

Muhammed ibn Abdullah, oslobođeni rob Es-Sekafijina, je ispričao sljedeće:

"Ušli smo kod Muhammeda ibn Vasi'a koji je bio na samrti, pa je rekao: "Pretpostavimo da smo pitali Allaha da nas ponovo vrati, pa vam je On to uslišao, a meni uskratio, zato nemojte sebe dovoditi u propast."[182]

Salih ibn Rustem je rekao:

178 Njegovo ime je Hajseme ibn Abdurrahman. Upoznao je više značajnijih ashaba. Prenosi hadise od Ibn Mes'uda, 'Amra ibnu-l-'Asa i dr. Od njega prenosi El-E'ameš, Talha ibn Mussaref i dr. Bio je zahid i plemenit, jedan od uglednijih tabi'ina.(„Hil'jetu-l-evlija'", 3/113).

179 Tj. zabranjuje sebi da se uda za bilo koga nakon smrti svoga muža. (op. prev.)

180 „Hil'jetu-l-evlija'", 3/115; „Sifetu-s-safve", 3/94.

181 Njegovo ime je Muhammed ibn Vasi' El-Ezdi. Njegova kunija je Ebu Bekr. Bio je fakih, jako pobožan i skroman. Ponuđeno mu je da bude kadija Basre, pa je odbio. Jedan je od pouzdanih prenosilaca hadisa. Umro je 123. g/h. („El-E'alam", 7/133).

182 „Sifetu-s-safve", 3/271.

"Jedan moj prijatelj mi je pričao: "Kada je Ibn Vasi' pao na samrtnu postelju, mnogo ljudi je dolazilo da ga obiđe. I ja sam ušao kod njega, kad tamo neki ljudi sjede, a drugi stoje, pa on reče: "Hoće li mi ovi moći koristiti kada se sutra uzme za moju kiku i moje noge i budem bačen u Vatru?", zatim je proučio sljedeći ajet: ***"... a griješnici će se po biljezima svojim poznati, pa će za kike i noge ščepani biti."***[183]

SABIT EL-BUNANI[184]

Muhammed ibn Sabit El-Bunani je rekao:

"Otišao sam svome ocu koji je bio na samrti da ga podsjetim da izgovori šehadet, pa sam mu rekao: "O, babuška, reci "la ilahe illellah", pa mi je on odgovorio: 'Sinčiću moj, pusti me. Ja sam došao do svoga šestoga ili sedmoga virda."[185],[186]

SULEJMAN ET-TEJMI[187]

El-Mu'temir je rekao:

"Otac mi je na samrti rekao: "O, sinčiću, pričaj mi o olakšicama ne bih li sreo Uzvišenog Allaha sa lijepim mišljenjom o Njemu."[188]

183 Kur'an, 55:41.

184 Njegovo ime je Sabit ibn Eslem El-Bunani. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Bio je jedan od učenih ljudi, pobožan i pouzdan. Prenosi hadise od Ibn Omera i dr., a od njega prenosi Šu'be, dvojica Hammada i Ma'mer. Umro je 127. g/h, a neki kažu 123. g/h. („Tehzibu tehzibi-l-kemal", 1/147).

185 Vird - neki zikr, ibadet koji čovjek svaki dan čini, poput učenja dijela Kur'ana, izgovaranja nekih zikrova itd. (op.prev.)

186 „Sifetu-s-safve", 3/263; „Hil'jetu-l-evlija'", 2/322.

187 Njegovo ime je Sulejman ibn Tarhan. Njegova kunija je Ebu-l-Mu'temir. Bio je jedan od alima Basre i pobožnih ljudi. Slušao je predavanje od Enesa i grupe drugih alima. Četrdeset godina je dan postio, dan mrsio. Klanjao bi sabah sa jacijskim abdestom. Umro je 143. g/h. („El-'Iber", 1/105).

188 „Hil'jetu-l-evlija'", 3/31; „Sifetu-s-safve", 3/299).

HASSAN IBN EBI SINAN[189]

Asim ibn Karhel je rekao:

"Ušli smo kod Hassana ibn Ebi Sinana koji je bio na samrti. Neko od prisutnih upita: "Je li ti jako teško?""

On zaplaka, a zatim reče: ""Jest", a onda dodade: "Vjernici trebaju da zaborave smrtne tegobe i bolove zbog radosti susreta sa Allahom, azze ve dželle."[190]

Muhammed ibn Ahmed ibn Ebi Zejd je rekao:

"Upitao sam Mehdija ibn Mejmuna: "Ko je Hassan ibn Ebi Sinan?", pa on reče: "Ko je Hassan ibn Ebi Sinan?!! Vidio sam Hassana ibn Ebi Sinana", mislim da je rekao: "prilikom bolesti", "kada je upitan: "Kako si?""

On je odgovorio: "Dobro, ako se spasim od Vatre."

Upitan je: "A šta želiš?", pa je on odgovorio: "Dugu noć kako bih je što bolje proveo (u ibadetu).""[191]

ABDULLAH IBN ABDU-L-AZIZ EL-'AMRI[192]

Ebu Jahja Ez-Zuhri je prenio sljedeće:

"Abdullah ibn Abdu-l-Aziz je na samrti rekao: "Govorit ću vam o blagodati svoga Gospodara: Posjedujem samo sedam dirhema od pletenja košara, koje sam pleo svojim rukama. Govorit ću vam o

---

189 Njegovo ime je Hassan ibn Ebi Sinan Et-Tenuhi. Bio je prevodilac. Pisao je na arapskome, perzijskome i surjanijskome jeziku. Bio je jedan od vlasnika žitnica. Bio je kršćanin, pa je primio islam. Vidio je Enesa ibn Malika. Živio je za vrijeme emevijske i abasijske države. Umro je 180. g/h. („El-E'alam", 2/176).

190 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str.151.

191 „Hil'jetu-l-evlija'", 3/117.

192 Njegovo ime je Abdullah ibn Abdu-l-Aziz ibn Abdullah ibn Omer ibnu-l-Hattab. Bio je zahid, alim, ugledan i častan čovjek i jako pobožan. En-Nesa'i ga smatra pouzdanim prenosiocem hadisa. Umro je 184. g/h. („El-'Iber", 1/223; „Šezeratu-z-zeheb", 2/381).

blagodati svoga Gospodara: Kada bi sav dunjaluk bio pod mojim nogama i ništa me drugo ne bi sprječavalo da ga uzmem do da mi se noga poklizne, ne bih dao da se poklizne.""[193]

ALIJJ IBN SALIH[194]

El-Hasen ibn Salih ibn Hajj je rekao:

"Rekao mi je moj brat Alija one noći kada je i umro:

"Daj mi vode da se napijem", a ja sam klanjao. Nakon što sam završio namaz, donio sam mu vodu i rekao:

"Brate evo ti voda", a on reče: "Upravo sam pio."

"A ko ti je dao da piješ kad u sobi nikoga osim nas dvojice nema?", upitao sam ja, pa on odgovori:

"Upravo mi je došao Džibril sa vodom i napojio me, te mi je rekao:

"Ti, tvoj brat i tvoj otac bićete ***"u društvu vjerovjesnika, i pravednika, i šehida, i dobrih ljudi, kojima je Allah milost Svoju darovao."***[195]

Tada je njegova duša izašla."[196]

U djelu "El-Hil'je" stoji:

"Pogledali smo pokraj njega kad tamo neka rupa pored njega koja je stigla do njegove utrobe, a da je niko od njegove porodice nije primjetio."[197]

---

193 „Sifetu-s-safve", 2/183; „Hil'jetu-l-evlija'", 8/283.

194 Njegovo ime je Alija ibn Salih ibn Salih ibn Hajj El-Hemedani El-Kufi. Njegova kunija je Ebu-l-Hasen. Bio je jedan od alima Kufe. Prenosi oko osamdeset hadisa. Kur'an je učio pred Asimom i Hamzom Ez-Zejjatom. Umro je 154. g/h. („Tarihu-l-islam" od Ez-Tehebija, Havadis 141-160, str. 530.).

195 Kur'an, 4:69.

196 „Sifetu-s-safve", 3/153.

197 „Hil'jetu-l-evlija'", 7/329; v. „Sijeru e'alami-n-nubela", 7/372.

ABDULLAH IBN IDRIS EL-EVDI[198]

Husejn ibn 'Amr El-Ankari je rekao:

"Kada se Ibn Idrisu prikučila smrt, njegova kćerka je zaplakala, pa joj je on rekao: "Ne plači, ja sam čitav Kur'an, u ovoj kući, proučio četiri hiljade puta."[199]

EBU BEKR IBN AJJAŠ[200]

El-Hamani je rekao:

"Kada je Ebu Bekr ibn Ajjaš bio na samrti, njegova sestra je zaplakala, pa joj je on rekao:

"Ne plači, nego pogledaj u tu škrinju - ili čošak - kuće. Tu je tvoj brat završio osamnaest hiljada hatmi."[201]

Ibrahim ibn Ebi Bekr ibn Ajjaš je rekao:

"Plakao sam pored svoga oca koji je bio na samrti, pa me je on upitao: "Zašto plačeš? Zar misliš da će Allah tvome ocu poništiti ono što je on četrdeset godina radio proučivši hatmu svake noći svih tih godina??"[202]

Također je rekao:

"Bio sam uz svoga oca koji je bio na samrti, pa sam zaplakao, te mi on reče:

---

198 Njegovo ime je Abdullah ibn Idris El-Evdi El-Kufi. Bio je jedan od većih učenjaka i hafiza hadisa. Bio je častan i pobožan. Bio je pouzdan (hudždže) u onome što prenosi. Er-Rešid ga je htio postaviti za kadiju, pa se on sustegao od toga iz bogobojaznosti. Umro je 192. g/h. („El-E'alam", 4/71).

199 „Tarihu Bagdad", 9/421; „Sifetu-s-safve", 3/170.

200 Njegovo ime je Ebu Bekr ibn Ajjaš El-Esedi (po vela'u) El-Kufi El-Hajjat. Bio je šejh Kufe u kiraetu i hadisu, a imao je preko devedeset godina. Bio je jedan od najistaknutijih Asimovih učenika. Žurio je praktikovati sunet. Nikada se ne bi zamarao od učenja Kur'ana. Umro je 193. g/h. („El-'Iber", 1/242)

201 „Hil'jetu-l-evlija", 8/304; „Sifetu-s-safve", 3/166; „Tarihu Bagdad", 14/383.

202 „Tarihu Bagdad", 14/383.

"O, sinčiću moj, zašto plačeš?

Pa tvoj otac nikada nije učinio loše djelo."[203]

MA'RUF EL-KERHI[204]

Ebu Bekr Ez-Zedždžadž je rekao:

"Ma'rufu El-Kerhiju je rečeno kada je bio bolestan da ostavi oporuku, pa je rekao: "Kada umrem dadnite ovu moju košulju u sadaku, jer želim da odem sa ovoga svijeta nag, kao što sam nag došao na njega."[205]

ADEM IBN EBI IJAS EL-'ASKALANI[206]

Ebu Alijj El-Makdisi je rekao:

"Kada se Ademu ibn Ebi Ijasu prikučila smrt, završio je hatmu, a već je bio na umoru, pa reče:

"Preklinjem Te svojom ljubavi prema Tebi da budeš uz mene u ovome teškom momentu, Tebe sam priželjkivao i u Tebe se pouzdavao za ovaj dan."

Nakon toga je rekao: "La ilahe illellah", a zatim je umro."[207]

---

203 Ibid.

204 Njegovo ime je Ma'ruf ibn Firuz El-Kerhi. Njegova kunija je Ebu Mahfuz. Bio je jedan od alima i zahida koji je naginjao tesavvufu. Bio je jedan od štićenika imama Alija Er-Rida'a ibn Musaa El-Kazima. Postao je poznat po svojoj dobroti. Umro je 200. g/h. („El-E'alam", 7/269).

205 „Hil'jetu-l-evlija'", 8/362; „Tabekatu-l-evlija'", str. 285.

206 Njegovo ime je Adem ibn Ebi Ijas El-Hurasani El-Bagdadi. Nastanio se u Askalanu. Učio je kod Ibn Ebi Zi'ba i Šu'be. Puno je prenosio hadise, bio je dobar i pokoran Allahu. Ebu Hatim je za njega rekao:
„On je pouzdan prenosilac hadisa, povjerljiv i pobožan." Umro je 220. g/h. („El-'Iber", 1/298).

207 „Tarihu Bagdad", 7/29; „Sifetu-s-safve", 4/308.

MUHAMMED IBN ESLEM ET-TUSI[208]

Muhammed ibnu-l-Kasim, Ibn Eslemov sluga, kaže:

"Ušao sam kod njega četiri dana prije njegove smrti, pa mi je rekao:

"Dođi da te obradujem i da vidiš kako je Allah lijepo postupio sa tvojim bratom. Meni se smrt prikučila, a Uzvišeni Allah mi je dao tu blagodat da kod mene nema ni jedan dirhem za koji će me pitati. Zatvori vrata i ne dopusti nikome da uđe kod mene sve dok ne umrem. Znaj da ja napuštam ovaj svijet, a da iza sebe ne ostavljam u nasljedstvo ništa drugo do ove moje odjeće, podsedlice, posude iz koje se abdestim i ovih mojih knjiga."

Kod sebe je imao kesu sa trideset dirhema, pa je rekao:

"Ovo je za moga sina. To mu je poklonio jedan njegov rođak. Ne znam da mi je išta više dozvoljenije od toga, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ti i tvoj imetak pripadate tvome ocu.

" Zamotajte me u ćefine od tih para.

Ako mi možete naći ćefine za deset dirhema koji će pokriti moja stidna mjesta, onda nemojte kupovati one od petnaest dirhema. Prostrite po mome tabutu moju podsedlicu, a preko nje prebacite moju odjeću. Posudu udjelite u sadaku. Dajte je nekome siromahu da se može abdestiti iz nje."

Četvrtoga dana nakon toga, on je preselio na ahiret."[209]

208 Njegovo ime je Muhammed ibn Eslem. Njegova kunija je Ebu-l-Hasen El-Kindi (po vela'u) Et-Tusi. Bio je jedan od hafiza hadisa. Pročuo se po svojoj dobroti. Ez-Zehebi za njega kaže da je „Šejhu-l-mašrik" (Šejh Istoka). Autor je djela „El-Musned", „Er-Reddu 'ale-l-džehmijje", i dr. Umro je 242. g/h. („El-E'alam", 6/34).

209 „Hil'jetu-l-evlija'", 9/241.

ZUNNUN EL-MISRI[210]

Feth ibn Šahref kaže:

"Ušao sam kod Zunnuna, koji je bio na samrti, pa sam ga upitao: "Kako si?", a on mi, u stihovima, odgovori:

"Ja umirem,
ali moja jarka ljubav
prema Tebi ne zamire,
nit' iskrena ljubav prema Tebi
moju potrebu može da utaži.
Željo svih želja,
Ti si moj cilj,
Ti si bogatstvo,
sve bogatstvo,
kod moga neimanja.
Ti si cilj mojih moljenja
i vrhunac mojih priželjkivanja,
cilj mojih nadanja,
skriveno prožimanje moje duše.
U mojim prsima ima nešto
što prema Tebi osjećam,
a ni porodici, ni komšiji
to ne otkrivam.
Tajne, koje Ti i najskrivenije,
nisu nepoznate
neću otkrivati
sve do Dana kada će se one

210 Njegovo ime je Sevban ibn Ibrahim. Njegova kunija je Ebu-l-Fejjad ili Ebu-l-Fejd. Bio je jedan od poznatih zahida i pobožnjaka. Bio je riječit, imao je dosta mudrih izreka i poezije (stihova). El-Mutevekkil El-Abbasi ga je optužio za otpadništvo od vjere, naredio je da ga dovedu, a poslije ga je pustio. Umro je u Egiptu 245. g/h. („El-E'alam", 2/102).

na vidjelo iznijeti.
Podari mi blagi povjetarac od Sebe
koji će dušu oživjeti
i plemenit prema meni budi
tako što ćeš mi olakšanje podariti
kojim ćeš tegobu od mene odagnati.
Onima koji Uputu žele,
put Upute si svjetlim učinio,
a oni ni desetinu desetine znanja
nisu imali,
pa si ih poučio,
tako da su oni
svjetlo to uzeli,
te su im time jasni
znakovi, tajni postali.
Ono je važno za nepoznato,
jer putem njega ono postaje poznato.
Njihovi pogledi su perdom zastrti,
dok te njihova srca gledaju
pogledom boljim od onih
koji oštar vid imaju.
Zar nisi dokaz čovjeku
kad ljudi u nedoumicu zapadnu
i oslonac onome
koji je na ivici provalije?

Šejh Ibn Šehref je rekao:

"Kada je pao na samrtnu postelju, upitao sam ga: "Kako si?", pa mi je on u stihovima odgovorio:

"Ništa mi osim obaranja glave
i šutnje ne preostaje

ili ruke na obraz stavljanja
prilikom mog podsjećanja.
Ako mi se suza za suzom pokrene,
ja je pokušavam suzbiti
da mi strpljivost ne oslabi.
Prosuo sam mnoštvo vrelih suza
gaseći njima vatru koja moje tajne prožima.
Za onim što sam propuštao neću mariti,
ako ćeš mi Ti na oba svijeta u blizini biti."[211]

IBRAHIM IBN HANI[212]

Ebu Bekr En-Nejsaburi je rekao:

"Bio sam kod Ibrahima ibn Hania onoga dana kada je umro. Prije smrti pozvao je svoga sina Ishaka i upitao ga: "Je li zašlo sunce?"

"Ne", odgovori on i reče: "O, babuška moj, Allah ti je dao olakšicu da se iftariš prilikom obaveznog posta, pa šta onda reći kada ti postiš dobrovoljno?!"

Ibrahim reče: "Polahko!

"Za *ovako nešto neka se trude trudbenici!*"[213] [214]

211 „Hil'jetu-l-evlija'", 9/390; „Tabekatu-l-evlija'", str. 223; „Sifetu-s-safve", 4/320; „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str.164-165.

212 Njegovo ime je Ibrahim ibn Hani En-Nejsaburi. Njegova kunija je Ebu Ishak. Bio je pouzdan prenosilac hadisa i pobožan. Putovao je u potrazi za znanjem i učio od Ja'le ibn 'Ubejda i njegovih savremenika, a od njega Abdullah ibn Ahmed ibn Hanbel i dr. bio je častan šovjek. Živio je u Bagdadu. Ahmed ibn Hanbel je rekao: „Ako iko spada u bedele, onda je to Ibrahim ibn Hani." Umro je 265. g/h. („El-'Iber", 1/380).

213 Kur'an, 37:61.

214 "Es-Sebatu 'inde-l-memati", str.168; „Tarihu Bagdad", 6/206.

EL DŽUNEJD IBN MUHAMMED[215]

Ebu Bekr El-'Attar je rekao:

"Bio sam sa grupom prijatelja kod El-Džunejda koji je bio na samrti. On je klanjao sjedeći. Podavio bi nogu kada je htio činiti sedždu. Tako je činio sve dok mu nije oslabila noga i dok je nije mogao pokrenuti, pa je ispružio svoje noge. U tom stanju ga je zatekao jedan od njegovih prijatelja koji je došao u tom momentu po imenu El-Bessami. Ebu-l-Kasimove noge su utrnile, pa ga on upita: "Šta je to Ebu-l-Kasime?"

On odgovori: "To su Allahove blagodati. Allahu ekber!"

Nakon što je završio sa namazom Ebu Muhammed El-Džeriri mu je rekao: "O, Ebu-l-Kasime, da si bar legao."

On mu reče: "O, Ebu Muhammede, ovo je vrijeme blagodati. Allahu ekber!"

Tako je radio sve do svoje smrti."[216]

JUSUF IBNU-L-HUSEJN ER-RAZI[217]

Ebu Abdillah El-Hankabazi je rekao:

"Bio sam kod Jusufa ibnu-l-Husejna Er-Razija koji je bio na samrti. Tada mu je rečeno: "O, Ebu Ja'kube, reci nešto", pa on reče:

215 Njegovo ime je El-Džunejd ibn Muhammed El-Bagdadi. Njegova kunija je Ebu-l-Kasim. Bio je sufija, jedan od vjerskih učenjaka. On je prvi koji je govorio o tevhidu u Bagdadu. Bio je svjetski učenjak svoga vremena. Iza sebe je ostavio sljedeća djela: „Resail", „Devau-l-ervah" i dr. Umro je 297. g/h. („El-E'alam", 2/141).

216 „Hil'jetu-l-evlija'", 10/281; „Tabekatu-l-evlija'", str.133.

217 Njegovo ime je Jusuf ibnu-l-Husejn. Njegova kunija je Ebu Ja'kub. Bio je zahid i sufija, jedan od alima i književnika. Puno je putovao. Bio je šejh Rejja i okolice u svome vremenu. Bio je jedan od suvremenika Zunnuna El-Misrija. Bio je ujedno i najučeniji u apologetici i misticizmu u svoje vrijeme. Umro je 304. g/h. („El-E'alam", 8/227).

"O, Allahu, ja sam Tvoje robove savjetovao javno, a sebe sam varao tajno, pa me sakri zbog toga što sam Tvoje robove savjetovao."

Nakon toga je ispustio dušu."[218]

EBU BEKR EŠ-ŠIBLI[219]

Upitan je Bukejr Ed-Dineveri, njegov sluga: "Šta si vidio kod njega?", misleći pritom na njegovu smrt.

On je odgovorio: "Rekao je: 'Dužan sam jedan dirhem (srebrenjak) koji sam na nepravedan način stekao. Zbog toga sam kao sadaku dao na hiljade drugih u ime njegovog pravog vlasnika. Mojoj duši nije ništa veća briga od toga."

Nakon toga je rekao: 'Pomozi mi da uzmem abdest za namaz", pa sam ja to učinio. U međuvremenu sam zaboravio da mu prođem prstima kroz bradu prilikom abdesta, a on nije bio u stanju da govori, pa je uzeo za moju ruku i provukao je kroz svoju bradu. Nakon toga je umro. To je bio čovjek koji nije propuštao priliku ni u zadnjim trenucima svoga života da učini neki od adaba."[220]

Mensur ibn Abdullah je rekao:

"Neki ljudi su ušli kod Eš-Šiblija prilikom njegove bolesti od koje je i umro pa su ga upitali: "Kako ti je o, Ebu Bekr?", a on u stihovima reče:

218 „Tarihu Bagdad", 14/318.

219 Njegovo ime je Delf ibn Džahder. Bio je pobožan. U početku je bio namjesnik u Denabendu, brinuo se za hidžamu (puštanje krvi iz zdravsvenih razloga – op.prev.) abasijskog vladara El-Muveffaka.
Nakon toga napustio je vlast i posvetio se ibadetu. Pročuo se po dobru. Pisao je jako lijepu poeziju, u kojoj je slijedio put sufija. Umro je 334. g/h. („El-E'alam", 2/341).

220 „Tarihu Bagdad", 14/396; „Tabekatu-l-evlija'", str. 212; „Hil'jetu-l-evlija'", 10/371.

"Snaga ljubavi prema Njemu reče:
"Ne prihvatam mita!",
pa zamolite od Njega iskupa
zbog uznemirenosti moga srca."[221]

EBU HAKIM EL-HABRI[222]

Ebu-l-Fadl ibn Nasir prenosi o svome djedu Ebu Hakimu El-Habriju da je on sjedio i prepisivao neku knjigu, pa mu je ispalo pero iz ruke na šta on reče: "Ako je ovo smrt, tako mi Allaha, onda je to uistinu blaga i dobra smrt."

Zatim je umro.[223]

EBU BEKR IBN HABIB[224]

Kada je bio na samrti, njegovi drugovi mu rekoše: "Ostavi nam oporuku."

On reče: "Oporučujem vam tri stvari:

* bogobojaznost,
* da uvijek imate na umu da vas Allah posmatra kada ste sami
* i da se čuvate ovoga moga završetka.

Živio sam šezdeset i jednu godinu, ali kao da ništa od ovoga svijeta nisam vidio."

221 „Tarihu Bagdad", 14/396; „Tabekatu-l-evlija"', str. 212-213.

222 Njegovo ime je Abdullah ibn Ibrahim El-Habri. Njegova kunija je Ebu Hakim. Bio je alim, a posebno se isticao u arapskoj književnosti, nasljednom pravu i matematici. Bio je jedan od šafijskih fakiha. Autor je sljedećih djela: „Šerhu divani-l-hamaseti", „Et-Telhis" i dr. Imao je lijepo mišljenje o drugima. Umro je 476. g/h. („El-E'alam" 4/63).

223 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str. 176.

224 Njegovo ime je Muhammed ibn Abdillah ibn Ahmed ibn Habib El-'Amiri. Poznat je pod nadimkom Ibnu-l-Habbaz. Slušao je hadise. Ljudima je držao vazove na tesavvufski način. Ibnu-l-Dževzi je bio jedan od onih koji je uzeo edeb od njeg. Poznavao je fikh i hadis. Napisao je komentar na djelo „Kitabu-š-šihab". Umro je 530. g/h. („El-Bidaje ve-n-nihaje", 12/226).

Zatim jednom svome prijatelju reče: "Pogledaj da li mi se čelo oznojilo?"

"Da", odgovori on, pa Ebu Bekr reče: "Hvala Allahu, to je dobar znak za vjernika", zatim ispruži svoju ruku prilikom smrti i reče:

"Evo ja sam Ti ruku ispružio,
pa mi je Tvojom dobrotom ispuni,
a izrugivanju neprijatelja me ne izvrgni."[225]

ABDULLAH IBN DŽAHŠ[226]

Ishak ibn Sa'd ibn Ebi Vekkas je rekao:

"Pričao mi je moj otac da mu je Abdullah ibn Džahš, radijallahu anhu, uoči Bitke na Uhudu rekao: "Zar nećeš moliti Allaha?", pa su se njih dvojica odvojili na stranu i molili Allaha. Kada je došao red na Abdullaha ibn Džahša, on je rekao:

"O, Gospodaru moj, kada sutra sretnem neprijatelja, onda neka na mene nasrne jedan jak čovjek, jako rasrđen, protiv kojeg ću se ja boriti u ime Tebe i koji će se protiv mene boriti, koji će me ubiti i odrezati moj nos i moje uho, pa kada Te sutra sretnem i Ti me upitaš: "O, Abdullah, ko je odrezao tvoj nos i tvoje uho?", da Ti ja odgovorim: "To je u ime Tebe i Tvoga Poslanika", a onda da Ti kažeš: "Istinu si rekao."

225 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str. 179-180.

226 Njegovo ime je Abdullah ibn Džahš ibn Riab ibn Ja'mer El-Esedi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Među prvima je primio islam. Učinio je hidžru u Abesiniju, a zatim u Medinu. Bio je jedan od zapovjednika vojnih izvidnica. Bio je šura Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, tj. brat Zejnebe, majke pravovjernih. Poginuo je kao šehid u Bici na Uhudu 3. g/h. On i Hamza su ukopani u jedan kabur. („El-E'alam", 4/176).

Sa'd ibn Ebi Vekkas je kasnije prenio: "Vidio sam ga na kraju dana, a njegov nos i njegovo uho su bili objeŝeni na konac."[227]

AHMED IBN TULUN[228]

Na't Ummu Ebi-l-'Aša'ir prenosi od svoga sina da je rekao: "Sjedio sam ispred njega. U ruci mi je bio povez (kojim se podvezuju mrtvaci). Čekao sam da on umre, pa da mu podvežem bradu. Njegov jezik je bio slab, ali bi se pokretao kada bi govorio. Otvarao bi oči i zatvarao ih. Pogledao je u mene pogledom onoga kome se povratio vid, pa je zahvalio Allahu na tome. Onda je jakim glasom i razgovjetno rekao:

"O, Gospodaru moj, smiluj se onome ko ne zna gdje mu je mjesto i raspršì mu njegovu samoumišljenost."

Zatim je proučio šehadet na najljepši i najpotpuniji način i nakon toga je ispustio dušu."[229]

'UMEJR IBNU-L-HUMAM[230]

Enes ibn Malik je rekao:

'Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je prilikom Bitke na Bedru rekao:

227 „Hil'jetu-l-evlija'", 1/109. Bilježi ga Et-Taberani u djelu „Medžme'u-z-zeva-id", 9/301-302. El-Hejsemi kaže: „Njegovi prenosioci su pouzdani."

228 Njegovo ime je Ahmed ibn Tulun. Njegova kunija je Ebu-l-Abbas. Bio je vladar Egipta, Šama i pograničnih područja. Porijeklom je Turčin, ali se arabizirao. Bio je hrabar, plemenit, lijepog ponašanja, dužnosti je obavljao lično. Okarakterisan je žestokim prema svojim protivnicima.
Umro je 270. g/h. („El-E'alam", 1/1040).

229 „Siretu Ahmed ibn Tulun" od El-Belevija, str. 343.

230 Njegovo ime je 'Umejr ibnu-l-Humam ibnu-l-Džemuh El-Ensari Es-Selemi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Učestvovao je u Bici na Bedru. Bio je prvi koji je u ratu poginuo na Allahovom putu. („El-Isabe", 3/31).

"Krenite prema Džennetu koji je širok koliko nebesa i Zemlja!" *Tada 'Umejr ibnu-l-Humam upita:*

"O, Allahov Poslaniče, Džennet je širok koliko nebesa i Zemlja?"

"Da", odgovori on.

"Behin, behin", reče on, pa ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita: "Šta te je navelo da kažeš: "Behin, behin"?"[231]

"Tako mi Allaha, ništa drugo, Allahov Poslaniče, nego želja da budem jedan od njegovih stanovnika", odgovori on.

Poslanik mu tada reče: "Ti si jedan od njegovih stanovnika."

On je bio izvadio hurme iz svoje torbe i počeo ih jesti, pa reče: "Ako bih živio toliko dugo da pojedem ove hurme, to bi bio dug život."

Potom je odbacio hurme od sebe i borio se sve dok ga nisu ubili. "[232]

'ALKAME IBN KAJS[233]

Ibrahim En-Neha'i je rekao:

"Alkame je oporučio: "Kada budem na samrti, onda neka kod mene sjedne neko ko će me podsjećati da izgovorim "La ilahe illellah". Požurite sa mnom prema mome kaburu i ne oglašavajte moju smrt ljudima, jer se bojim da to ne bude poput oglašavanja

231 Izraz divljenja u arapskom jeziku. (op. prev.)

232 Bilježi ga Muslim, hadis br. 1901, u poglavlju „El-Imare babu subutu-l-dženneti li-š-šehidi".

233 Njegovo ime je 'Alkame ibn Kajs En-Neha'i El-Hemedani. Njegova kunija je Ebu Šibl. Bio je tabi'in i fakih Iraka. Bio je sličan Ibn Mes'udu u pogledu njegove upute, njegove časti i ugleda. Rođen je dok je Vjerovjesnk, sallallahu alejhi ve sellem, bio živ. Prenosi hadise od ashaba, a također od njega prenose mnogi. Učestvovao je u Bici na Siffinu i pohodu na Horosan. U Havarizmu je odsjeo dvije godine. Neko vrijeme je proboravio i u Mervu, a nastanio se u Kufi. U njoj je i umro 62. g/h. („El-E'alam", 4/248).

(naricanja) iz predislamskog doba."[234]

Isto tako je rekao:

"Kada me iznesete na tabutu iz moje kuće, onda zatvorite vrata nakon što izađe posljednji muškarac iz nje, a prije nego krene prva žena, jer ja nemam potrebe za njima."[235]

EBU 'AKIL EL-BELEVI[236]

Dža'fer ibn Abdillah ibn Eslem je rekao:

"Na dan Bitke na Jemami, ljudi su se postrojili u bojne redove radi borbe. Prvi koji je bio ranjen bio je Ebu 'Akil. Pogođen je strijelom koja je pala između njegovih ramena i srca. On je izvadio strijelu, pa mu je oslabila njegova lijeva strana. Krenuo je prema odmorištu za ranjene. Kada se rasplamsala bitka, muslimani su počeli doživljavati poraz, čuo je Ma'na ibn 'Adijja kako viče: "O, Ensarije, (bojte se) Allaha! (Bojte se) Allaha! Napadnite na vašeg neprijatelja!"

Abdullah ibn Omer je tad spomenuo: "Ebu 'Akil je ustao, pa sam ga upitao: "Šta hoćeš?"

On mi odgovori: "Eno, glasnik je mene zvao."

Ja sam mu rekao: "On nije mislio na ranjenike" na šta on reče: "Ja sam jedan od Ensarija i odazvat ću mu se makar pužući."

On je to čvrsto odlučio, uzeo sablju i počeo vikati: "O, Ensarije, napadnite kao u Bici na Hunejnu!!"

Ibn Omer kazuje: "Sablje su se ukrstile među njima, pa je odsječena njegova ranjena ruka u ramenu. Rekao sam mu:

234 „Sijeru e'alami-n-nubela'", 4/60.

235 „Hil'jetu-l-evlija'", 2/101.

236 Njegovo ime je Abdurrahman ibn Abdillah ibn Sa'lebe El-Belevi. Neki kažu da je njegovo ime bilo Abdu-l-'Uzza, pa ga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, promijenio. Učestvovao je u Bici na Bedru. El-Vakidi spominje da je on poginuo kao šehid u Bici na Jemami nakon što se hrabro borio. („El-Isabe", 2/407.)

"O, Ebu 'Akile!"

"Odazivam ti se teško govoreći. Ko je pobjedio?", upita on.

"Raduj se! Ubijen je Allahov neprijatelj!", odgovorio sam.[237]

On je tad podigao je svoj pogled ili svoj prst prema nebu zahvaljujući Allahu, a zatim je umro, Allah mu se smilovao."[238]

EBU SUFJAN IBNU-L-HARIS[239]

Ebu Ishak je rekao:

"Kada se Ebu Sufjanu ibnu-l-Harisu prikučila smrt, svojoj porodici je rekao: "Nemojte plakati za mnom, jer nisam učinio grijeh od kada sam primio islam."[240]

HUBEJB IBN 'ADIJJ[241]

Ebu Hurejre kaže:

"Kada su Hubejba izveli van Mekkanskog harema da ga ubiju, rekao je: "Pustite me da klanjam dva reke'ata."

Oni su mu to dopustili, te je on klanjao. Kada je završio sa namazom, reče: "Htio sam da oduljim, ali sam se bojao da ćete reći da se bojim smrti!"

237 Tj. Musejlema El-Kezzab.

238 „Sifetu-s-safve", 1/466.

239 Njegovo ime je El-Mugire ibnu-l-Haris El-Hašimi. Bio je jedan od junaka i pjesnika u predislamskom dobu i nakon pojave islama. Bio je brat po mlijeku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Učestvovao je u osvajanju Mekke, kao i u Bici na Hunejnu. Autor je brojnih stihova iz predislamskog i islamskog perioda. Umro je u Medini 20. g/h. („El-E'alam" 7/276).

240 „Tabekat" od Ibn Sa'da, 4/53; „Sifetu-s-safve", 1/520.

241 Njegovo ime je Hubejb ibn 'Adijj El-Ensari El-Evsi. Učestvovao je u Bici na Bedru. Poginuo je za vrijeme Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Nakon što je pao kao šehid, zemlja je progutala njegovo tijelo, pa je prozvan "onaj koga je zemlja progutala". („El-Isabe", 1/418).

Potom reče:

"Allahu, smanji njihov broj, sve ih uništi i ne ostavi od njih nikoga!"

Zatim je odrecitovao sljedeće stihove:

"Sve dok kao musliman umirem,
kako na Allahovom putu padam, ja se ne brinem.
To je Allaha radi, a On ako zaželi,
rastrgnute djelove moga tijela će da blagoslavi."

Prema njemu je krenuo Ebu Sir've ('Ukbe ibnu-l-Haris), pa ga je ubio."[242]

EL-BERA' IBN MALIK[243]

Enes kaže:

"Moj brat El-Bera' se sukobio sa mušričkom vojskom, pa je rekao: "Preklinjem Te, Gospodaru moj, da nam pokažeš njihova leđa i da me pridružiš mome Vjerovjesniku."

Mušrici su bili razbijeni a on je poginuo kao šehid."[244]

242 Bilježi ga Buharija, 7/309, u poglavlju „El-Megazi, Babu iza eksebukum fe-r-muhum"; Ebu Nu'ajm u djelu „Hil'jetu-l-evlija"", 1/113.

243 Njegovo ime je El-Bera' ibn Malik El-Hazredži. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je jedan od najhrabrijih ljudi. Učestvovao je u Bici na Uhudu, kao i u drugim bitkama sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ubio je stotinu ljudi u dvobojima. Bio je na desnom krilu u vojsci kojom je zapovijedao Ebu Musa El-Eš'ari prilikom osvajanja Tustera. Pao je kao šehid na istočnom ulazu u grad 20. g/h. („El-E'alam", 2/47).

244 „Sifetu-s-safve", 1/626.

SABIT IBN KAJS IBN ŠEMAS[245]

Enes kaže:

"Došao je Sabit ibn Kajs prilikom Bitke na Jemami namirisan mirisom kojim se mirišu mrtvaci, ubučen u ćefine, dok su njegovi drugovi doživljavali poraz, pa je rekao:

"O, Allahu, odričem se onoga što su učinili oni i izvinjavam Ti se zbog onoga što su uradili ovi. Ružno je to što ste pokazali prema neprijateljima!

Pustite nas i naše neprijatelje neko vrijeme!"

Nakon toga je krenuo u napad, borio se neko vrijeme, a zatim je poginuo."[246]

HARAM IBN MILHAN[247]

Nakon što je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Harama, Ummu Sulejminog brata, (da ljude koji su izrazili želju primiti islam, poučava Kur'anu) prilikom napada kod bunara Me'une, Haram ih je upitao:

"Hoćete li mi garantovati sigurnost da vam prenesem poruku Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?"

Oni su odgovorili:

"Hoćemo", pa im je on počeo govoriti. Potom su dali znak jednom od njih koji mu je bio iza leđa (da ga napadne), pa ga je on probo kopljem.

245 Njegovo ime je Sabit ibn Kajs ibn Šemas El-Hazredži El-Ensari. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov govornik. Učestvovao je u Bici na Uhudu i drugim bitkama nakon toga. Poginuo je kao šehid u Bici na Jemami 12. g/h. („El-E'alam", 2/98).

246 Bilježi ga El-Hakim u „El-Mustedreku", 3/235.

247 Njegovo ime je Haram ibn Milhan El-Ensari. Bio je daidža Enesa ibn Malika. Poginuo je kao šehid prilikom napada kod bunara Me'une 4. g/h. („El-Isabe", 1/319).

Tada je Haram rekao:

"Allahu ekber! Uspio sam, tako mi Gospodara Ka'be!"[248]

'AMR IBN 'UTBE ES-SULEMI[249]

Abdurrahman ibn Zejd je rekao:

"Krenuli smo sa vojskom u kojoj su bili 'Alkame, Jezid ibn Mu'avija En-Neha'i, 'Amr ibn 'Utbe i Mu'dad El-'Idžli. Tada se izdvojio 'Amr ibn 'Utbe na kojem je bilo novo bijelo džube, pa je rekao:

"Kako li je samo lijepa krv koja ovo bude natapala!", pa ga je pogodio kamen i razbio mu glavu. Počela mu se krv slijevati niz džube, pa je umro od toga i mi smo ga ukopali."[250]

MUHAMMED IBNU-L-MUNKEDIR[251]

Ibn Zejd kaže:

"Safvan ibn Sulejm je došao kod Muhammeda ibnu-l-Munkedira koji je bio na samrtnoj postelji pa mu je rekao: "O, Ebu Abdillah, kao da primjećujem da ti je smrt teška", pa mu je olakšavao tu stvar, a njegovo lice je bilo poput svjetiljke. Tada mu Muhammed reče: "Kada bi vidio ono u čemu sam ja, bio bi sretan."

Nakon toga je preselio na Ahiret, Allah mu se smilovao."[252]

248 „Es-Sebatu 'inde-l-memati", str. 130.

249 Njegovo ime je Amr ibn 'Utbe ibn Ferkad Es-Selemi El-Kufi Ez-Zahidi. Prenosi hadise od Ibn Mes'uda, a od njega prenosi Eš-Ša'bi. Bio je pobožan, skroman, povučen i jako bogobojazan. Ibn Hibban za njega kaže da je pouzdan prenosilac hadisa. („Tehzibu tehzibi-l-kemal", 2/291).

250 „Hil'jetu-l-evlija'", 4/155; „Sifetu-s-safve", 3/71.

251 Njegovo ime je Muhammed ibnu-l-Munkedir El-Kureši Et-Tejmi El-Medeni. Bio je zahid i jedan od prenosilaca hadisa. Imao je priliku vidjeti neke ashabe i prenositi hadise od njih. Ibn 'Ujejne kaže: „Ibnu-l-Munkedir predstavlja jednu od riznica iskrenosti." Umro je 130. g/h. („El-E'alam", 7/112).

252 „Hil'jetu-l-evlija'", 3/147.

MESRUK IBNU-L-EDŽDE'I[253]

'Alkame ibn Mersed kaže:

"Kada je bio na samrti zaplako je, pa je upitan: "Zbog čega očajavaš?", pa on odgovori: "A zašto ne bih očajavao? Ovo je čas (smrti), a ja ne znam gdje ću biti odveden. Preda mnom su dva puta, a ne znam da li ću u Džennet ili u Džehennem."[254]

TALHA IBN MUSARREF[255]

Fudajl je rekao:

"Ušli smo kod Talhe ibn Musarrefa da ga obiđemo u njegovoj bolesti, pa mu je Ebu Ka'b rekao: "Da Allah dadne da što prije ozdraviš", a on reče: "Klanjat ću istiharu tražeći rješenje od Allaha, azze ve dželle."[256]

Lejs je rekao:

"Govorio sam Talhi koji je bio bolestan od bolesti od koje je umro da je Tavus mrzio jaukanje, pa ga nisam čuo da je jauknuo sve do smrti, Allah mu se smilovao."[257]

253 Njegovo ime je Mesruk ibnu-l-Edžde'i El-Hemedani El-Vadi'i. Njegova kunija je Ebu Aiša. Bio je tabi'in, jedan od pouzdanih prenosilaca hadisa. Bio je iz Jemena. Došao je u Medinu za vrijeme Ebu Bekra, radijallahu anhu. Nastanio se u Kufi. Učestvovao je u ratovima sa Alijom. Bio je učeniji po pitanju fetvi od Šurejha, ali je Šurejh po pitanju pravosuđa bio pronicljiviji od njega. Umro je 63. g/h. („El-E'alam", 7/215).

254 „Sifetu-s-safve", 3/26.

255 Njegovo ime je Talha ibn Musarref El-Jami El-Hemedani El-Kufi. Nosio je nadimak „prvak učača Kur'ana". Ebu Ma'šer kaže: „Nije ostavio nakon sebe nikoga njemu ravnom." Učio je kod Abdullaha ibn Ebi Evfe i ashaba koji se nisu ubrajali u najveće. Umro je u starosti 112. g/h. („El-'Iber", 1/106).

256 „Hil'jetu-l-evlija'", 5/16.

257 Ibid.

ABDULLAH IBN MERZUK[258]

Selame ibn Abdillah ibn Merzuk kaže:

"Abdullah ibn Merzuk je, u toku svoje bolesti rekao:

"O, Selame, potreban si mi nešto."

Ja sam ga upitao: "Što ti trebam?", pa on odgovori:

"Da me poneseš i ostaviš na tom smetljištu, ne bih li umro na njemu, pa da Allah vidi moje mjesto i smiluje mi se."[259]

KAJS IBN ASIM ET-TEMIMI[260]

Mutarrif ibnu-š-Šehir prenosi od Hakima ibn Kajsa ibn Asima, a on od svoga oca da je svojoj djeci, prilikom smrti, oporučio sljedeće:

"Bojte se Allaha, azze ve dželle, poštujte najstarijeg među vama, jer ako ljudi budu poštovali svoje najstarije, onda će zamjeniti svoga oca", a nakon toga je rekao:

"Kada ja umrem nemojte naricati za mnom, jer se nije naricalo ni za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem."[261]

---

258 Njegovo ime je Abdullah ibn Merzuk. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Ebu Abdurrahman Es-Selemi tvrdi da je on bio vezir Haruna Er-Rešida, pa je to napustio, ostavio sav svoj imetak i posvetio se asketizmu. („Sifetu-s-safve", 2/317).

259 „Sifetu-s-safve", 2/317.

260 Njegovo ime je Kajs ibn Asim. Njegova kunija je Ebu Alijj. Bio je jedan od arapskih emira i pametnih ljudi, a karakterisala ga je blagost i hrabrost. Bio je pjesnik. Postao je poznat i ugledan u džahilijjetu. Došao je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, u jednoj delegaciji, pa je primio islam 9. g/h. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga je postavio na mjesto prikupljača zekata u njegovom narodu. Umro je 20. g/h. („El-E'alam", 5/206).

261 Bilježi ga Ahmed u svome „Musnedu", 5/61.

EBU HAŠIM IBN 'UTBE[262]

Ebu Vail je rekao:

"Mu'avija je došao Ebu Hašimu ibn 'Utbi, koji je bio bolestan, da ga obiđe, pa ga je upitao: "Daidža, šta te je rasplakalo? Da li je to bol koja te uznemirava ili želja za dunjalukom?"

"Ništa od toga", odgovori on i dodade: "... nego, je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao savjet kojeg se ja nisam pridržavao. Rekao mi je: *"Od sveg imetka dovoljno ti je da imaš slugu i jahalicu na Allahovom putu"*, a možeš vidjeti da ja danas imam dosta imetka."[263]

IMRAN IBN HUSAJN[264]

Merjem bint Sajfa ibn Ferve kazuje da je Imran ibn Husajn na samrti rekao:

"Kada umrem, zavežite me za tabut imamom (turbanom), a kada se vratite zakoljite (kurban) i podijelite ga."[265]

---

262 Njegovo ime je Ebu Hašim ibn 'Utbe El-Kureši. Njegova kunija je Ebu Sufjan El-'Abšemi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Bio je Ebu Huzejfi ibn 'Utbi brat po ocu, a Mus'abu ibn 'Umejru brat po majci. Islam je primio prilikom osvajanja Mekke. Nastanio se u Šamu sve dok nije umro za vrijeme Osmanovog hilafeta. („El-Isabe", 4/200)

263 Bilježi ga Ahmed u svome „Musnedu", 5/290; Et-Tirmizi, hadis br. 2328, u poglavlju „Ez-Zuhd"; Ibn Madže, hadis br. 4103, također u poglavlju „Ez-Zuhd".

264 Njegovo ime je Imran ibn Husajn El-Huza'i. Bio je jedan od učenijih ashaba. Islam je primio one godine kada je Hajber osvojen, tj. 7. g/h. Nosio je bajrak plemena Huza'a na Dan osvajanja Mekke. Omer ga je poslao stanovnicima Basre kako bi ih podučavao propisima vjere. Zijad ga je postavio za kadiju Basre. Bio je jedan od onih koji su izbjegavali učestvovati u sukobu na Siffinu. Umro je 52. g/h. („El-E'alam", 5/70)

265 „Vesaje-l-'ulema'", str. 67.

EBU ALIJJ ER-RUZEBARI[266]

Fatima, njegova sestra, je za njega rekla:

"Kada se mome bratu prikučila smrt, njegova glava je bila u mome krilu. On je otvorio oči i rekao: "Ovo su vrata neba, već su se otvorila. Evo i vrtova ukrašenih i glasnika koji govori: "O, Ebu Alijj, mi smo te postavili na najviše stepene, mada ti to nisi tražio i dali smo ti deredžu velikih, mada ti to nisi htjeo!"

Zatim je recitovao sljedeće stihove:

"Tako mi Tvoga prava,
ne gledao ni u koga mimo Tebe
okom ljubavi dok ne vidim Tebe,
bojim se da ćeš me kazniti
zbog jednog trena slabosti
sa mojim obrazom crvenim
zbog griješenja prema Tebi."

Nakon toga je rekao: "Fatima, prvo je jasno, a drugo je problem."[267]

GUDAJF IBNU-L-HARIS[268]

Safvan ibn "Amr je rekao:

"Pričali su mi stariji ljudi da su bili kod Gudajfa ibnu-l-Harisa Es-Sumalija kada mu se pogoršala njegova bolest, pa je upitao:

266 Njegovo ime je Muhammed ibn Ahmed ibnu-l-Kasim. Bio je častan, jedan od velikih mistika. Bio je potomak vladara i ministara. Autor je više dobrih djela o misticizmu. Porijeklom je iz Bagdada. Nastanio se u Egiptu. Umro je 322. g/h. („El-E'alam", 5/308)

267 „Tabekatu-l-evlija'", str. 52.

268 Njegovo ime je Gudajf ibnu-l-Haris El-Kindi. Bio je ashab Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Nastanio se u Šamu. Prenosi hadise od Bilala, Omera, Ebu Zerra i dr., a od njega prenose njegov sin 'Ijad i Makhul. („El-Isabe", 3/186)

"Hoće li iko od vas učiti suru Ja sin?", pa ju je počeo učiti Salih ibn Šurejh Es-Sukuni. Kada je došao do 40. ajeta, on je umro, pa su stariji ljudi govorili: "Kada se ona uči kod čovjeka na samrti, onda mu (smrt) biva lakša."[269]

UHBAN IBN SAJFA[270]

'Udejsa bint Uhban je rekla:

"Kada se mome ocu prikučila smrt, on je rekao:

"Nemojte me zamotavati u košulju koja je proširena."

Kada je umro i kada su ga ogasulili, poslali su mi nekoga da zatraži ćefine od mene. Ja sam im poslala ćefine pa su me upitali: "Je li to košulja?"

Ja sam im na to rekla:

"Otac mi je zabranio da ga zamotamo u proširenu košulju."

Tada oni rekoše:

"Mora tako", pa sam ja poslala nekoga krojaču, a kod njega je bila košulja koja je pripadala mojoj majci, pa ju je donio. Ona mu je obučena i on je odnesen. Ja sam zatim zatvorila vrata, pa sam ga pratila. Kada sam se vratila kući zatekla sam košulju u kući. Poslala sam nekoga do onih koji su ga ogasulili da ih upita:

"Jeste li ga zamotali u njegovu košulju?",

oni odgovoriše: "Da."

"Je li u ovu?"

"Da", odgovoriše oni." [271]

269 Bilježi ga Ahmed u svome „Musnedu", 4/105.

270 Njegovo ime je Uhban ibn Sajfa El-Gifari, a neki kažu Vuhban. Njegova kunija je Ebu Muslim. Et-Taberani kaže: „Umro je u Basri." („El-Isabe", 1/79).

271 „Vesaje-l-ulema", str.92.

EBU 'ATIJJE EL-MEZBUH[272]

Hammad ibn Se'id ibn Ebi Atijje El-Mezbuh je rekao:

"Kada se mome ocu, Ebu Atijji, prikučila smrt, bio je uznemiren. Pa su ga upitali: "Zar se bojiš smrti?"

On odgovori: "A zašto ne bih? Ona će doći svaki čas, a ja ne znam gdje ću biti odveden."[273]

IBRAHIM IBN ABDU-L-VAHID EL-MAKDISI[274]

Priča se da je on, kada mu se prikučila smrt, počeo govoriti: "O, Živi, o, Vječni, nema boga osim Tebe, putem Tvoje milosti tražim pomoć."

Nakon toga se okrenuo prema kibli i izgovorio šehadet.[275]

272 Spominje ga Ibn Ebi Hatim u djelu „El-Džerhu ve-t-ta'dilu", 3/140. Ne spominje da li je bio pouzdan ili nepouzdan prenosilac hadisa. Jedino kaže: „Prenosi od svoga oca." Pogledaj:"El-Isabe", 4/134.

273 „Hil'jetu-l-evlija"', 5/154.

274 Njegovo ime je Ibrahim ibn Abdu-l-Vahid El-Hanbeli. Njegova kunija je Ebu Ishak.

Rodio se u Džemma'ilu. Učio je pred Abdu-l-Vahidom ibn Hilalom i dr. Napamet je naučio djela „El-Hizki" i „El-Garib" od El-'Azizija. Držao je predavanja, vodio diskusije i radio. Posvetio se učenju Kur'ana i fikhu, bio je pobožan, bogobojazan, skroman, blag, puno je postio i klanjao noćni namaz. Umro je 614. g/h. („El-'Iber", 3/162).

275 „Sijeru e'alami-n-nubela", 22/51.

EBU SE'ID EL-HARRAZ[276]

Ruvejm ibn Ahmed je rekao:

"Bio sam prisutan kada je Ebu Se'id bio na samrti i pri zadnjim izdisajima rekao:

Srca arifa ka zikru naginju
i podjsećanju, u vrijeme
tihog moljenja, na tajnu.
Nad njima čaše smrti kruže,
pa su prema ovom svijetu nesvjesni,
kao što je nesjvesna opijena osoba.
Njihova tijela na ovome svijetu
žive na ljubavi prema Njemu.
Njihove duše, pod koprenom, visinama su hodile
i nisu se odmarale malo pred kraj noći
osim zbog blizine njihovog Vladara,
niti su se zaustavile zbog toga
što ih je nevolja ili kakava tegoba zadesila."[277]

AHMED IBN HADREVEJH[278]

Muhammed ibn Hamid je rekao:

"Sjedio sam kod Ahmeda ibn Hadrevejha koji je bio na samrti, pa je upitan o jednoj mes'eli, te je zaplako i rekao: "O, sinčiću moj,

276 Njegovo ime je Ahmed ibn Isa El-Bagdadi. Bio je sufija. Družio se sa Zunnunom El-Misrijom i Ebu Abdillahom En-Nebahi'em i dr. Bio je jedan od imama u svome narodu i jedan od uglednijih šejhova. Kaže se da je on prvi počeo govoriti o utapanju (fena') i ostanku (beka'). Umro je 279. g/h. („Tabekatu-s-sufijje", str. 228).

277 „Tabekatu-l-evlija"', str. 45.

278 Njegovo ime je Ahmed ibn Hadrevejh El-Belhi. Njegova kunija je Ebu Hamid. Bio je jedan od velikih alima Horosana. Družio se sa Ebu Turabom En-Nahšebijem i Hatimom El-Esammom. Radi traženja znanja otputovao je do Ebu Jezida El-Bustamija. Umro je 240. g/h. („Tabekatu-s-sufijje", str. 103).

vrata na koja sam kucao već devedeset pet godina,[279] ovog trena mi se otvaraju, a ja ne znam da li mi se otvaraju vrata sreće ili vrata žalosti, pa kako onda da ti odgovorim na to pitanje?!"

Bio je dužan sedam stotina dinara (zlatnika), pa su mu došli oni od kojih je te pare posudio da im vrati dugove. On ih je pogledao i rekao: "O, Allahu, Ti si zaloge učinio jamčevinom povjeriocima, a ti sada uzimaš njima njihovu jamčevinu, pa izmiri dug umjesto mene."

Nedugo zatim neko pokuca na vrata i upita: "Je li ovo kuća Ahmeda ibn Hadrevejha?", pa oni odgovoriše: 'Da, jeste."

Onda on upita: "Gdje su oni koji traže od njega da im izmiri dugove?", pa su oni izašli, te im je on izmirio njegove dugove. Nakon toga Ahmed je ispustio svoju dušu."[280]

HAJR EN-NESSADŽ[281]

Priča se da se onesvijestio za vrijeme akšama, pa je nakon nekog vremena došao sebi i pogledao na jednu stranu kuće, te je rekao:

"Stani, Allah ti oprostio, ti si samo Allahov rob koji ima svoju dužnost, a i ja sam Allahov rob koji ima svoju dužnost. Ono što je tebi naređeno, neće pobjeći, dok ono što je meni naređeno hoće, pa me pusti da završim ono što mi je naređeno."

Potom je zatražio da mu se donese voda, pa je abdestio i klanjao. Nakon toga se ispružio, zatvorio oči, izgovorio šehadet i umro.[282]

279 Aludira na smrt. (op. prev.)

280 "Tabekatu-l-evlija'", str. 38; „Hil'jetu-l-evlija'", 10/42.

281 Njegovo ime je Hajr ibn Abdillah En-Nessadž. Bio je mistik i jedan od velikih asketa. Potiče iz Samare. Nastanio se u Bagdadu i družio se sa El-Džunejdom, El-Havvasom, Es-Sehlijem i mnogim drugim. Bio je učitelj grupe učenika. Umro je 322. g/h. („El-E'alam", 2/326).

282 "Tabekatu-l-evlija'", str. 198-199; „Tarihu Bagdad", 2/49, 8/347; "Hil'jetu-l-evlija'", 1/307.

HABIB EL-'ADŽMI[283]

Kada je bio na samrti rečeno mu je: "Kakav je to strah kojeg prije nismo vidjeli kod tebe?", pa on odgovori: "Moj put je dug, a bez opskrbe. Bit ću spušten u jezovitu rupu u zemlji bez prijatelja i doći ću pred Vladara, Silnoga, koji ima opravdanje (kako god da postupi sa mnom)."

Prenosi se da je on osjećao jako velik strah prilikom smrti, pa je počeo govoriti:

"Želim da putujem tamo gdje nikad nisam putovao! Želim da idem putem kojim nikad nisam išao! Želim da posjetim uglednika i učenog čovjeka kojeg nikad nisam vidio! Želim da vidim strahote kakve nikad nisam vidio! Želim da uđem ispod zemlje i ostanem ispod nje sve do Sudnjega dana, a zatim stanem pred Uzvišenog Allaha. Bojim se da mi on ne kaže: "O, Habibe, daj mi samo jedan tesbih[284] koji si izgovorio u toku šesdeset godina, a u koji ti šejtan nije ništa ubacio!"

Šta onda da kažem?? Nemam nikakvog izgovora. Jedino što mogu, to je da kažem: "O, Gospodaru, evo dolazim ti s rukama koje su svezane za moj vrat."[285],[286]

283 Njegovo ime je Habib ibn Se'id. Bio je zahid (asket) Basre u svoje vrijeme. Prenosi hadise od El-Hasana, Ibn Sirina i dr. Od njega prenosi Buharija hadise u poglavlju „Kitabu-l-edeb". Ez-Zehebi kaže: "O njemu ne znam ništa loše." ("Mizanu-l-'itidal", 1/457).

284 Tesbih – izgovaranje riječi "subhanallah". (op. prev.)

285 Tako su se odbjegli robovi zakopavali. (op. prev.)

286 „Tabekatu-l-evlija'", str.185-186.

ABDULLAH IBN MUHAMMED EL-MURTE'IŠ[287]

Na samrti je rekao:

"Molio sam Allah za tri stvari, pa mi ih je ispunio. Molio sam Ga da umrem u mesdžidu Eš-Šunizijje, jer sam u njemu upoznao dosta časnih i uglednih ljudi, i evo umirem u njemu.

Molio sam Ga da nemadnem ništa od dunjaluka onoga trena kada ga budem napuštao. I, doista, ja nemam ništa osim ove podsedlice ispod mene.

Kada umrem, izvadite je ispod mene, prodajte i kupite nešto siromasima, jer me oni neće ukopati bez ćefina.

Molio sam Ga da u trenutku moje smrti ne bude prisutan niko koga ja ne volim, a eto ja volim sviju vas i nema nikoga među vama da ga ja mrzim."

Potom je umro.[288]

EBU JA'KUB EN-NEHREDŽURI[289]

El-Muzejjen kaže:

"Kada je obolio Ebu Ja'kub En-Nehredžuri, rekao sam mu, a on je bio na samrti: "Izgovori "la ilahe illellah"", pa mi se on nasmijao i upitao me: "Meni to govoriš? Tako mi moći Onoga koji ne umire, između mene i Njega nije ništa drugo do zastor moći."

U tom trenu je izdahnuo.

287 Njegovo ime je Abdullah ibn Muhammed El-Murte'iš. Njegova kunija je Ebu Muhammed. Bio je jedan od alima Iraka. Boravio je u mesdžidu Eš-Šunizijje u Bagdadu. Družio se sa Ebu Hafsom i Ebu Osmanom. Bio je jako ugledan. Umro je 327. g/h. („Tabekatu-l-evlija'", str. 141).

288 „Tabekatu-l-evlija'", str. 144; „Tarihu Bagdad", 7/221-222.

289 Njegovo ime je Ishak ibn Muhammed. Njegova kunija je Ebu Ja'kub. Bio je jedan od sufijskih alima. Družio se sa El-Džunejdom i dr. Boravio je u Mekki dugi niz godina. Umro je 330. g/h. („Tabekatu-s-sufijje", str. 378; „Tabekatu-l-evlija", str.105)

El-Muzejjen bi se uzimao za bradu i govorio: "Onaj koji pušta krv ljudima (u medicinske svrhe) poput mene da podsjeća Allahove evlije da izgovore šehadet?!!

O, moje sramote!!"

Uvijek bi plakao kada bi se sjetio toga.[290]

BIŠR IBN MERVAN[291]

Kada je bio na samrti počeo je plakati i govoriti:

"Tako mi Allaha, volio bih da sam bio rob koji čuva ovce u pustinji nekim beduinima, nego što sam imao vlast koju sam imao."[292]

EL-ESVED IBN JEZID[293]

Kada je bio na samrti, plakao je, pa je upitan: "Kakav je to strah?"

On odgovori: "A zašto se ne bih bojao?! Ko ima veće pravo da se boji više od mene? Tako mi Allaha, kada bih bio obavješten da mi je Allah oprostio, obuzeo bi me makar stid prema Njemu zbog onoga što sam počinio. Čovjek pogriješi prema nekom čovjeku, pa, kada mu taj oprosti, on uvijek osjeća stid prema njemu."[294]

290 „Tabekatu-l-evlija'", str. 140.

291 Njegovo ime je Bišr ibn Mervan ibnu-l-Hakem ibn Ebi-l-'As El-Kureši El-Emevi. Bio je emir, blag i plemenit. Vršio je upravu nad Iračanima ispred svoga brata Abdu-l-Melika. Umro je 75. g/h. („El-E'alam", 2/55).

292 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 9/8.

293 Njegovo ime je El-Esved ibn Jezid ibn Kajs En-Neha'i. Bio je tabi'in, fakih i jedan od hafiza hadisa. Bio je alim Kufe svoga vremena. Umro je 75. g/h. („El-E'alam", 1/330).

294 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 9/14.

SIBEVEJH[295]

Otputovao je Sibevejh u Horosan kako bi uživao ugled kod Talhe obn Tahira, jer je on volio gramatiku arapskoga jezika. Tu je obolio od bolesti od koje je i umro, pa je na samrti recitovao sljedeće stihove:

"On želi da dunjaluk njemu ostane,
pa umre onaj koji želi
prije nego mu se san ostvari.
On mladu palmu sadi,
kako bi je imao,
pa ona ostane,
a njega nestane."

Priča se da je on, kada mu se smrt prikučila, stavio svoju glavu u krilo svoga brata, pa su se oči njegovog brata orosile suzama. Kada je Sibevejh došao sebi, nakon što je bio u nesvijesti, i vidio brata kako plače, rekao mu je:

"Bili smo zajedno,
pa nas vrijeme rastavi
do najdužeg roka,
pa ko se onda
na njega može da osloni?"[296]

295 Njegovo ime je 'Amr ibn Osman El-Harisi (po vela'u). Njegova kunija je Ebu Bišr. Bio je prvak gramatičara arapskog jezika. Prvi je dublje zašao u ovu nauku. Autor je djela „Kitabu Sibevejh" o gramatici arapskoga jezika. Prije toga i nakon toga niko nije učinio nešto takvo. Otputovao je u Bagdad i vodio debatu sa El-Kisaijem. Er-Rešid mu je dao idžazu. Vratio je se u Ahvaz, gdje je i umro 180. g/h. („El-E'alam", 5/81).

296 „El-Bidaje ve-n-nihaje", 10/183.

'AMR IBN 'UBEJD[297]

Kada je 'Amr ibn 'Ubejd bio na samrti, rekao je:

"Došla mi je smrt, a ja se nisam pripremio za nju. O, Allahu, Ti znaš da sam uvijek kada bih morao birati između dvije stvari u kojima bi jedna od njih predstavljala ono čime si Ti zadovoljan, a druga ono što ja želim, davao prednost Tvome zadovoljstvu nad mojom strašću. O, Allahu, molim Te za oprost."[298]

BIŠR IBN MENSUR[299]

Abdu-l-E'ala ibn Hammad El-Berki je rekao:

"Ušao sam kod Bišra ibn Mensura, koji je bio na samrti, pa sam ga vidio radosna, te sam ga upitao: "Čemu se to raduješ?"

Na to on odgovori: "Napuštam zavidnike, nepravedne ljude i one koji ogovaraju, a idem Gospodaru svih svjetova, pa kako da se ne radujem?!!!"[300]

297 Njegovo ime je 'Amr ibn 'Ubejd Et-Tejmi (po vela'u). Njegova kunija je Ebu Osman. Bio je mu'tezilski alim svoga vremena i mu'tezilski muftija. Ujedno je bio i jedan od poznatih zahida. Iza sebe je ostavio dosta poslanica (resaila), govora (hutbi), i knjiga. U stihovima ga je, nakon što je umro, oplakao halifa El-Mensur. Umro je 144. g/h. („El-E'alam", 5/81).

298 „Behdžetu-l-mudžalis", 3/372.

299 Njegovo ime je Bišr ibn Mensur Es-Sulejmi El-Ezdi El-Basri Ez-Zahid. Prenosi hadise od Ejjuba i njemu sličnih. Ibnu-l-Medini kaže: „Nisam vidio nikoga da se više boji Allaha od njega. Bio je jako bogobojazan." Umro je 180. g/h. („El-'Iber", 1/213).

300 „Behdžetu-l-mudžalis", 3/373.

SADRŽAJ